

Landelijk
Centrum
Opbouwwerk

Processen rond verplaatsing van voetbalverenigingen in vijf gemeenten

Een quick scan

Henk Jan van Daal (Verwey-Jonker Instituut)
Kees Stuurop (Landelijk Centrum Opbouwwerk)

Oktober 2002

Aanleiding

Dat de beoefening van sport in verenigingsverband van belang is voor de sociale kwaliteit van de samenleving, vaak de wijk waar mensen wonen, begint steeds meer door te dringen bij beleidsmakers op landelijk en lokaal niveau. Het inzicht groeit dat gezamenlijk sporten wel eens positieve gevolgen zou kunnen hebben voor de cohesie en het sociaal kapitaal in een wijk of gemeente. Met sociaal kapitaal wordt bedoeld op het bestaan van sociale netwerken in een wijk, normen die wederkerigheid mogelijk maken en vertrouwen¹. De aanwezigheid van sociaal kapitaal maakt samenwerking tussen mensen mogelijk en zorgt ervoor dat tegenstellingen overbrugd kunnen worden. In een multicultureler wordende samenleving is het van belang dat er niet alleen verbindingen zijn tussen mensen met dezelfde achtergrond ('bonding social capital'), maar ook tussen mensen met verschillende culturen en achtergronden ('bridging social capital').

De laatste jaren is echter niet alleen de belangstelling gegroeid voor het thema sport en sociale cohesie, maar is ook bezorgdheid ontstaan. Een platform met vertegenwoordigers van de ministeries van VROM (directie Forum en anderen), VWS (Directie Sport), BZK (Grootstedenbeleid) en de KNVB maakt zich zorgen over het feit dat de laatste jaren in veel gemeenten ruimte in de buurt van woonwijken die ter beschikking stond van de sport 'verloren' dreigt te gaan ten behoeve andere doeleinden. Dit wordt vooral betreurd omdat de aanwezigheid van sportvelden in de buurt van woonwijken sociale cohesie en sociaal kapitaal kan helpen bevorderen. Door verplaatsing van sportterreinen zouden dan niet alleen clubs, maar daarmee ook sociaal kapitaal verdwijnen.

Het platform wil bevorderen dat sport door goede ruimtelijke faciliteiten een positieve invloed heeft op de sociale kwaliteit van de samenleving. Het wil, in samenwerking met andere ministeries, proberen dit thema op de landelijke en lokale agenda te plaatsen. Daartoe zijn al enkele boekjes over sport in de stad uitgebracht. Het platform meent dat ook meer inzicht nodig is in de complexiteit van situaties (met een veelheid van belangen) waarbij de dreiging van verplaatsing van sportaccommodaties bestaat. Dergelijke inzichten zouden vervolgens doorgegeven moeten worden aan politiek verantwoordelijke bewindslieden, gemeenten en sportclubs.

Om inzicht in de complexe materie te krijgen, wilde het platform een (binnen enkele weken af te ronden) quick scan laten verrichten in geselecteerde gemeenten, bij relevante sportclubs en bij betrokken ambtenaren (sport en ruimtelijke ordening). Het Verwey-Jonker Instituut en het Landelijk Centrum Opbouwwerk hebben deze quick scan uitgevoerd.

¹ Putnam, R. D. *Bowling alone*. The collapse and revival of American community. New York, Simon & Schuster 2000.

Vraagstelling

De vraagstelling van de quick scan is:

Wat heeft zich afgespeeld rond de verplaatsing, al dan niet gepaard gaande met druk om te fuseren, van sportclubs in vijf geselecteerde gemeenten?

Wat zijn de (bijvoorbeeld politieke, economische, ruimtelijke of sociale) achtergronden van het verplaatsen van sportterreinen naar gebieden die verder van woonwijken zijn gelegen?

Hoe is het proces van onderhandelingen tussen gemeenten, clubs en andere partijen verlopen? (Was er inspraak? Was er beroering in de gemeenten en de sportwereld?)

Wat zijn de (met name sociale) gevolgen voor de clubs en de wijken?

Welke leerpunten voor andere gemeenten, clubs of het platform kunnen worden opgesteld op grond van bestudering van vijf gevallen?

Opzet

De quick scan is uitgevoerd rond sportclubs in vijf geselecteerde gemeenten (Weesp, Utrecht, Beverwijk, Vlaardingingen en Zaanstad). De feitelijke situatie en plannen werden in kaart gebracht. Daarnaast werd in iedere locatie het perspectief verkend van verschillende partijen: de sportclub en (partijen binnen) de gemeente.

Voor zover mogelijk werd schriftelijk materiaal verzameld over de achtergronden van verplaatsing van sportclubs, de feitelijke gang van zaken, de gevolgen, en de opinies van betrokkenen (notities, krantenartikelen etc). Er werden aparte gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van clubs en anderzijds gemeenten. De gesprekken werden gevoerd aan de hand van tevoren opgestelde topics die in overleg waren gekozen met de opdrachtgever.

Concrete topics die aan de orde kwamen bij vertegenwoordigers van de clubs waren (ontleend aan een door Forum aangeleverde notitie):

- *Algemene gegevens over de club (aantal leden, elftallen, etnische samenstelling etc.).*
- *Financiële zaken (eigendommen; subsidierelaties; contributies, donaties etc).*
- *Organisatie (bestuursleden, betaalde krachten, vrijwilligers).*
- *Overige activiteiten naast sport (bijv. ook activiteiten als huiswerkbegeleiding).*
- *Sociale kaart van de omgeving en van het ledenbestand (bijv. de aanwezigheid van allochtonen; hoe gaat de club om met diversiteit).*
- *Welke gevolgen heeft verplaatsing voor de voorzieningen in de wijk (verarming?).*
- *Sociale functies (bijv. m.b.t. sociaal kapitaal) van de club in de gemeente; kansen en bedreigingen bij verplaatsing.*
- *Knelpunten in de club (bijv. intern, of vanwege lokaal en landelijk beleid).*
- *Wensen.*
- *(Plannen rond) verplaatsing (bijv. wat betekent verplaatsing in reistijd etc).*
- *Opstelling van gemeente en andere partijen (waaronder andere clubs).*
- *Opstelling binnen de club (wordt de club er voldoende bij betrokken).*
- *Ledenverloop als gevolg van verplaatsingsperikelen.*
- *Tips.*

Ook het perspectief van gemeenten werd in kaart gebracht. In eerste instantie werden ambtenaren die belast zijn met sportzaken erbij betrokken. Nagegaan werd tevoren of men contact heeft gehad met andere afdelingen (met name het grondbedrijf) en bijvoorbeeld in Weesp was ook de ambtenaar ruimtelijke ordening bij het gesprek aanwezig. De onderwerpen waren hier:

- *Gemeentelijk beleid ten aanzien van sportvoorzieningen en ruimtelijke ordening; macht van gemeente in verband met verplaatsing (eigendomsverhoudingen).*
- *Visie bij sportzaken rond een thema als sport en sociale cohesie (heel concreet in deze gemeente; in verband met integratie etc.); visie op gevolgen van verplaatsing.*
- *Is er overleg geweest met andere afdelingen van de gemeente (sociaal beleid; grondbedrijf); hoe verliep dit (verschil standpunten; uitkomst).*
- *Is er overleg met de sportclubs geweest; hoe verliep dit (standpunten; onderhandeling etc).*
- *Zijn er relevante contacten met nog andere partijen (gemeenten; clubs).*
- *Tips.*

Over het feitelijk uitplaatsingstraject werden gegevens verzameld via schriftelijk materiaal, en via de gesprekken met beide partijen. Het gaat om gegevens over:

- *Het tijdsplan.*
- *Kenmerken verplaatsing (afstand; kenmerk locatie voorheen en daarna; wat gebeurt met de oude locatie; wiens initiatief).*
- *Is er sprake van verschillende clubs, fusies.*
- *Welke initiatieven zijn genomen door burgers.*

De resultaten worden per gemeente weergegeven. Zoveel mogelijk wordt het perspectief van de gemeente en dat van de club afzonderlijk weergegeven. De informanten is gevraagd de gespreksverslagen te autoriseren. We moeten daar nog op wachten.

Beverwijk

In Beverwijk zijn de gemeente en sportclub Beverwijk al een aantal jaren in een gevecht verwikkeld over verplaatsing van het clubterrein. Het conflict wordt hier afwisselend vanuit het perspectief van de gemeente en van sv Beverwijk weergegeven.

Interactie van perspectieven van gemeente en sv Beverwijk

De gemeente

In 1995 presenteerde de gemeente Beverwijk de nota "Sport op weg naar 2000". Een van de conclusies was dat het aantal voetbalvelden zou moeten worden verminderd. De voetbalverenigingen in Beverwijk zouden te weinig teams hebben voor een maximaal gebruik van de bestaande capaciteit. Er werd geconstateerd dat met name het aantal jeugdleden aan het teruglopen was en men verwachtte dat deze tendens zich nog zou doorzetten. De Sportraad Beverwijk is van af het begin af aan betrokken geweest bij de discussie over dit voorgenomen beleid. De Sportraad was het niet eens met de voorstellen om de voetbalclubs op minder velden te concentreren (allemaal naar Sportpark Adrichem, waar behalve gevoetbald, ook wordt getennist, gekorfbald en een atletiekbaan is). Zij vonden de plannen van de gemeente te weinig onderbouwd. Het afstoten van velden werd tegengehouden. Hierbij speelde een rol dat de voetbalclubs een aantal beheerstaken die tot dan toe door de gemeente werden uitgevoerd, voor eigen rekening namen. Al bij deze voorgenomen concentratie van sportverenigingen speelden economische redenen, bezuinigingen een hoofdrol, naast overwegingen van ruimtelijk ordening.

Een van de voetbalclubs in kwestie was de SV Beverwijk. Deze club was in 1972 verhuisd van het meer centraal in Beverwijk gelegen Sportpark Adrichem naar de rand van Beverwijk. In de tachtiger jaren kreeg de SV Beverwijk de Zwarte Markt als buurman.

In mei 1997 legden B&W van Beverwijk in het kader van de al eerder geformuleerde 'VIP-bezuinigingsoperatie' een aantal besluiten op het terrein van de sport aan de gemeenteraad voor.

- Gymnastieklokalen: afstoten gymnastieklokalen.
- Velden: uitplaatsing SV Beverwijk en herinrichting sportcomplex Adrichem.
- Beheer: privatisering beheer en exploitatie gymnastieklokalen, sporthallen en sportvelden.

De besluiten over de gymnastieklokalen zijn uitgevoerd. Voor de noodzakelijke herinrichting van het complex Adrichem is door de gemeenteraad een krediet van 3,2 miljoen gulden beschikbaar gesteld. De uitvoering van de besluiten betreffende de velden en het beheer verliep minder gemakkelijk dan die over de gymnastieklokalen. Wel is er inmiddels een Sportbureau in oprichting dat als een zelfstandige stichting de exploitatie van de sportaccommodaties als taak heeft. In het vervolg wordt verder uitsluitend ingegaan op de uitplaatsing van Beverwijk.

Begin 1999 nam de gemeenteraad voorstellen aan om de uitplaatsing van SV Beverwijk en de privatisering van het beheer en de exploitatie van sportaccommodaties te kunnen effectueren en te versnellen.

Voor het uitvoeren van de besluiten werd een Kerngroep Sport ingesteld. Deze bestaat uit vertegenwoordigers van de Beverwijkse sport, een lid van de gemeenteraad, en een ambtelijke vertegenwoordiging.

De Sportraad Beverwijk ging, anders dan midden negentiger jaren, akkoord met de verplaatsing van de SV Beverwijk. Men vond dat er geen argumenten meer waren om dat tegen te houden. Het ledental van de SV Beverwijk was sterk gedaald, er waren nog maar zes seniorenteams en helemaal geen jeugdteams meer.

Het besluit om SV Beverwijk te verplaatsen zorgde voor veel commotie binnen de club maar ook in de hele Beverwijkse samenleving.

Sv Beverwijk

De SV Beverwijk voelde zich zeer onrechtvaardig behandeld.

De reden voor de verhuizing van de club in 1972 was dat de toenmalige accommodatie te klein was, bovendien zouden op sportpark Adrichem huizen worden gebouwd. Dat laatste is niet doorgegaan. Het sportpark bleef. En SV Beverwijk verhuisde naar sportpark Aagtenbos. SV Beverwijk was op dat moment een grote vereniging. De club was tevreden met de mogelijkheid om op het Aagtenbos een eigen complex te kunnen opbouwen, te kunnen uitbreiden en een nieuwe accommodatie neer te kunnen zetten. Nu nog is de club bijzonder trots op wat door veel inzet van de club, vaak met eigen middelen (de gemeente Beverwijk had weinig geld voor de ontwikkeling van de accommodatie) en vaak letterlijk met eigen handen door de clubleden is opgebouwd. Er werd begonnen met drie velden en later kwamen er nog drie bij (vijf speelvelden en een trainingsveld). SV Beverwijk had op het moment van de verhuizing naar Aagtenbos 46 teams, (senioren en jeugd). De club bestaat sinds 1919. Veel van de leden kwamen uit de wijken rondom sportpark Adrichem. Onder de leden zijn veel werknemers van de Hoogovens. Het was een volksclub, zo wordt wel gezegd. In de negentiger jaren komt de club in moeilijkheden door de genoemde verkeersoverlast. Men probeert de parkeerproblemen nog het hoofd te bieden door een veld op te offeren en er een parkeerterrein van te maken. Maar het helpt onvoldoende.

Het ledental daalt razendsnel tot alleen maar de eerder genoemde zes senioren teams over zijn in 1997. De daling begon na de komst van de Zwarte Markt, midden jaren tachtig, en er volgde een leegloop van 300 jeugdspelers naar 50 á 60. Deze teloorgang hakt er bij bestuur, vrijwilligers en leden diep in. Men ziet een bloeiende vereniging met uitstekende velden en een goede accommodatie naar de knoppen gaan. Het idee om op termijn te verhuizen naar de te bouwen nieuwe wijk Broekpolder lijkt voor de toekomst perspectief te bieden, zo wordt gedacht binnen de club. Maar die toekomst is ver weg.

De versnelde daling van het aantal jeugdleden en überhaupt de daling van het ledental wordt geweten aan de toenemende verkeers- en parkeeroverlast die de aanwezigheid van de Zwarte Markt en ook nog een meubelboulevard plus een spoorwegovergang te weeg brengt. Kinderen kunnen de velden van de SV Beverwijk nauwelijks meer bereiken, en zeker niet veilig. Voor halen en brengen door ouders werd de bereikbaarheid en parkeren steeds moeilijker. Senioren en jeugd gaan naar andere clubs in Beverwijk. Bovendien vond de SV Beverwijk dat als ze dan al moesten verhuizen, wat men wel wilde wegens de verkeersoverlast, dan liever naar de geplande nieuwbouwwijk Broekpolder. Men zag in dat de vijf velden die de SV Beverwijk bespeelde te veel waren voor het aantal teams. Twee velden minder werd geen bezwaar gevonden, als er maar goed nieuwe accommodatie kwam. Verplaatsing naar sportpark Adrichem werd afgevoerd. Veel te weinig ruimte en geen goede voorzieningen. De SV Beverwijk zou maar een hoofdveld krijgen, voor de rest moesten velden met andere voetbalclubs worden gedeeld.

SV Beverwijk bleef zich verzetten tegen verhuizing. Het conflict met de gemeente loopt hoog op. De SV Beverwijk trekt zich terug uit de Sportraad, ze voelden zich door hen in de steek gelaten. "In 1972 waren we het kind van de rekening en in 1997 weer", zo wordt het door de club verwoord. De club voelde zich opgeofferd aan economische belangen, en verkoop van de grond aan de Zwarte Markt voor uitbreiding wordt daarbij veelvuldig genoemd. Deze verkoop is inmiddels gerealiseerd.

De gemeente

De gemeente heeft de verhuizing ook altijd als een bezuinigingsoperatie gepresenteerd, maar tevens wordt er in planologische termen gesproken over de ligging van het sportpark Adrichem, centraal in Beverwijk aansluitend bij de 'groene long' vanuit het centrum en aansluitend bij de sporthal waardoor een logisch planologische gebied ontstaat van groen en (sport-) recreatie. Bovendien wordt verbetering van de verkeerstoegankelijkheid van Beverwijk door reconstructie van het gebied Aagterbosch genoemd. De benadering van het gemeentebestuur mbt de verhuizing van SV Beverwijk wordt als "zakelijk" gekwalificeerd. Overweging inzake sociale cohesie binnen en buiten de club, sportstimulering et cetera hebben geen rol gespeeld.

Het verzet van SV Beverwijk tegen uitplaatsing loopt door in 1998 en 1999. De relatie tussen de gemeente en de club verslechtert verder.

In januari 1999 ligt er een raadsvoorstel waarin een versnelde uitvoering van de overgang van SV Beverwijk naar het sportcomplex Adrichem wordt geformuleerd. De ingestelde Kerngroep krijgt een budget om dit besluit te effectueren. Er komt geld voor een herinrichting van het Sportpark Adrichem. De betrokken wethouder is van mening dat versneld uitvoeren voor de betrokken verenigingen en voor de gemeente voordelen heeft. Tav van de SV Beverwijk wordt een "materieel gebaar" gemaakt:

(raadsvoordracht januari 1999)

Versnelde uitvoering aanleg sportvelden mogelijk

In een overleg tussen de portefeuillehouder sportzaken, de Kerngroep en enkele specifiek deskundigen op cultuurtechnisch terrein, bleek dat het technisch uitvoerbaar is om de aanvangelijke planning van de Kerngroep voor de aanleg van de nieuwe Wetra-velden (Wetra = Wedstrijd Trainingsvelden), in te korten. Indien in maart van 1999 daadwerkelijk met de werkzaamheden zou worden begonnen, is het mogelijk dat de oplevering eind 1999 geschiedt.

De portefeuillehouder heeft deze mogelijkheid in een overleg waarvoor alle belanghebbenden waren uitgenodigd naar voren gebracht. Hij heeft daarbij gewezen op de voordelen van een versnelde uitvoering, zowel voor de verenigingen als voor de gemeente.

Een materieel gebaar naar de SV Beverwijk

Een overleg tussen de portefeuillehouder en het bestuur van de SV Beverwijk heeft geresulteerd in een besluit van het college om de gemeenteraad voor te stellen een gebaar te maken in de richting van deze vereniging om zodoende blijk te geven van begrip voor de nadelige gevolgen die het gemeentelijk beleid van de afgelopen jaren voor de club heeft gehad. De meerderheid van de commissie RIOS staat positief tegenover dit voorstel.

Het voorstel van het college luidt als volgt:

Het gemeentebestuur garandeert SV Beverwijk dat zij op het sportcomplex Adrichem zal kunnen beschikken over voldoende velden, inclusief een eigen hoofdveld, ook als het ledental van de vereniging toeneemt. Deze garantie moet worden opgevat als een inspanningsverplichting van de gemeente ten gevolge waarvan de SV Beverwijk de mogelijkheid geboden wordt op een goede wijze te kunnen functioneren.

Er zullen extra financiële middelen beschikbaar gesteld worden om de nieuwe club- en kleedaccommodatie van de SV Beverwijk op het complex Adrichem zodanig te bouwen dat uitbreiding ervan bouwkundig en ruimtelijk mogelijk is bij groei van het ledental van de vereniging. In gezamenlijk overleg zal bepaald worden welke normen hiervoor zullen gelden. Met andere woorden: bij welk ledental is uitbreiding van de accommodatie aan de orde.

Indien uitbreiding van de club- en kleedaccommodatie aan de orde is, spreekt de raad de bereidheid uit om op grond van nadere uitwerkingsvoorstellen bij te dragen in de kosten van die uitbreiding.

Het bestuur van de SV Beverwijk zal door de Kerngroep Sport nauw betrokken worden bij de voorbereiding en bouw van de club- en kleedaccommodaties.

In het beschikbare krediet voor de herinrichting van het complex is voor de bouw van een club- en kleedaccommodatie voor SV Beverwijk een bedrag van fl. 800.000,-- begrepen.

Wij stellen voor om hetgeen bij punt b. is genoemd een eenmalig aanvullend krediet beschikbaar te stellen van fl. 200.000,--.

Verder wordt geconcludeerd:

Bij het raadsbesluit van 29 mei 1997 over de uitplaatsing van SV Beverwijk en de daarvoor noodzakelijke herinrichting van sportcomplex Adrichem is bepaald dat deze operatie moest leiden tot een structurele bezuiniging van fl. 650.000,-- (afgerond). Er werd uitgegaan van verkoop van 48.000 m². Thans blijkt dat verwacht mag worden dat er een stuk grond verkocht kan worden van 52.800 m². Dit betekent een meeropbrengst (uitgaande van dezelfde m²-prijs van fl.300.--) van fl.14.400.000,-. Wij beogen hiermee niets anders dan aan te tonen dat het financieel gezien verantwoord is het gevraagde krediet ten laste te brengen van de grondopbrengst.

Het voorstel wordt door de raad aanvaard.

Sv Beverwijk

Het leidt echter niet tot medewerking van de SV Beverwijk aan de uitplaatsing. De club is inmiddels wel bereid naar Adrichem te verhuizen maar dan moeten ze terug kunnen naar de oude accommodatie van voor 1972. Die velden worden nu echter gebruikt door de voetbalvereniging Jong Hercules.

De SV Beverwijk blijft zicht verzetten. Extra argument voor dit verzet is dat nog voor het besluit van de VIP bezuinigingsoperatie in 1997, binnen de club een beweging op gang is gekomen om de neerwaartse spiraal, steeds minder seniorenteams en helemaal geen jeugd meer, te keren. Er is welhaast sprake van een wonderbaarlijke kentering. Er wordt een nieuw jeugdcomité, -initiatief van "een paar vaders"- gevormd. Er wordt een wervingscampagne en sponsorcampagne gestart vooral gericht op de jeugd. Die heeft (groot) succes. Het kaboutervoetbal wordt uitgevonden voor kleintjes van 4 tot 6 jaar. Sponsoring voor kleding en schoenen. Het leden tal stijgt weer. Er komt nieuw kader bij. "Als we naar Adrichem moeten hebben we daar straks weer te weinig ruimte" zo wordt geredeneerd door SV Beverwijk. In 2001 vlak voor de verhuizing heeft de club acht seniorenteams op zondag, één seniorenteam op zaterdag, één a-juniorenteam, 18 jeugdfellaten en vier kabouterteams Na de verhuizing zomer 2001 neemt het ledental verder toe.

De gemeente

De gemeente zet door. Uiteindelijk komt er op 6 juli 2001 een kort geding, met als inzet gedwongen uitplaatsing van sv Beverwijk naar sportpark Adrichem. De gemeente wint. Er wordt een overeenkomst vastgelegd.

Hieronder de raadsvoordracht van juli 2001.

Op 6 juli 2001 heeft een kort geding plaatsgevonden als gevolg op de uitspraak d.d. 8 mei 2001.

Tijdens het kort geding heeft de rechtbankpresident A. Schotman, SV Beverwijk te kennen gegeven, dat de toekomst voor de club ligt op sportpark Adrichem en dat de club zich erop moet richten met ingang van het nieuwe seizoen te spelen op genoemd sportpark. De president stelde voor om dezelfde middag bijeen te komen om de locatie ter plekke te bekijken en om tot een vergelijk te komen wat betreft verdere onduidelijkheden tussen beide partijen.

Het resultaat van deze bijeenkomst is een overeenkomst gesloten tussen beide partijen, ondertekend door de voorzitter van SV Beverwijk en de portefeuillehouder sportzaken van de gemeente Beverwijk.

Overeenkomst 6 juli 2001

In artikel 3 van de overeenkomst zegt de gemeente toe om voor de financiering van de tijdelijke accommodatie (kleedkamers en kantine) op de locatie Adrichem ter beschikking te stellen een bedrag van fl. 80.000 (€ 36.602,42).

In artikel 4 wordt genoemd dat voornoemde ter beschikking wordt gesteld onder het voorbehoud van de goedkeuring door de raad dan wel burgemeester en wethouders van de gemeente en onder voorwaarden dat ontruiming als vorenbedoeld plaatsvindt en dat de nog aanhangige procedures worden geroyeerd. Bedoeld royement zal plaatsvinden zodra Mr. Bettink door de gemeente in kennis is gesteld dat genoemd voorbehoud niet langer geldt en dat betaling zal plaatsvinden nadat Mr. Bettink aan de gemeente heeft bevestigd dat de bedoelde procedures zijn geroyeerd.

De in de overeenkomst genoemde artikelen 3 en 4 behoeve voor u een nadere toelichting.

Onder leiding van de rechtsbankpresident is op 6 juli vele uren onderhandeld.

De hieronder weergegeven aspecten waren van belang:

- 1. De kosten voor de tijdelijke accommodatie op sportpark Adrichem gaan ten laste van de 1.1 mln. Die is gereserveerd voor de bouw van kantine en tribune op sportpark Adrichem.*
- 2. SV Beverwijk kon zich hiermee niet verenigen en vraagt de rechter, om totdat de definitieve locatie op sportpark Adrichem gereed is, op de locatie Aagtenbos te mogen blijven.*
- 3. Daaropvolgend heeft de gemeente gezegd, dat niet te willen, want er wordt door ons toegewerkt naar een economische overdracht van de grond per 1 oktober 2001.*
- 4. Op dat moment was er een situatie, dat SV Beverwijk de mogelijkheid zag om de zaak te regelen zonder extra kosten, maar dat de gemeente door overwegingen die niets met de voetbalclub te maken hadden, hier niet in mee kon gaan.*
- 5. Dit moment was voor beide partijen de mogelijkheid om uit het conflict te geraken en overeenstemming te bereiken, door ten laste van de grondexploitatie de kosten van de tijdelijke voorziening toch te vergoeden.*
- 6. Vooruitlopend op de vaststelling van het besluit door de gemeenteraad in zijn vergadering van 3 september en het feit dat een kort geding is aangespannen dat op dat moment diende, was de keuze:*
 - Of trachten een overeenstemming te bereiken en dit bedrag te noemen*
 - Of geen overeenstemming*

Ons college ging en gaat ervan uit dat de keuze die zij uiteindelijk heeft genomen in overeenstemming is met wat uw raad op 13 september zal besluiten.

Wij stellen u voor:

Een bedrag van fl. 80.000,- (€ 36.302,42) voor de financiering van de tijdelijke accommodatie op sportpark Adrichem ten laste te brengen van de grondexploitatie.

Beverwijk 9 juli 2001

Burgemeester en wethouders van Beverwijk

Sv Beverwijk

De SV Beverwijk is het er niet mee eens, maar staat voor het blok. Vlak na de uitspraak in het korte geding, gaat de ploeg en de bulldozer aan de gang om de velden op sportpak Aagterbosch” op te ruimen.

Een bijzonder emotionele gebeurtenis voor de mensen van SV Beverwijk die zich jaren lang op die plek voor de club hebben ingezet.

De SV moet in zeer korte tijd verhuizen, het nieuwe voetbalseizoen 2001-2002 staat voor de deur. De tribunes wordt afgebroken en opgeslagen. Er moet een noodaccommodatie komen op sportpark Adrichem. Het lukt, volgens de SV Beverwijk met veel kunst en vliegwerk en weer met veel inzet van de leden, om toch aan het nieuwe voetbalseizoen te beginnen. De sociale samenstelling van het ledenbestand verandert door de nieuwe aanwas, de leden komen niet meer zoals in de zeventigerjaren uit een paar buurten rondom Adrichem. Er is instroom van allochtone jeugd, er is een elftal dat geheel bestaat uit spelers van Turkse afkomst (dit elftal bestond al voor de verhuizing). Er komen meisjesteams. De leden komen uit heel Beverwijk.

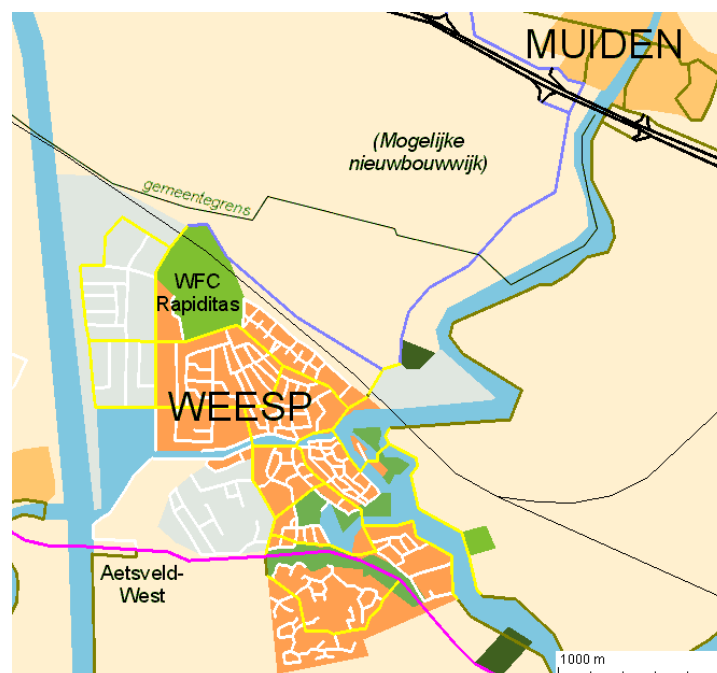
De club bespeelt een hoofdveld. De overige velden moeten gedeeld worden met de andere voetbalclubs die op Adrichem spelen. De verhuizing heeft de SV Beverwijk veel geld gekost,

veel meer dan het bedrag wat de gemeente voor de verhuizing heeft betaald, aldus het bestuur. Er zou een nieuwe accommodatie (kantine, kleedkamers) moeten worden gebouwd om de nu bestaande noodvoorziening te vervangen. Of dat gaat gebeuren is de vraag. Het is niet alleen een financiële kwestie. In het seizoen 2001-2002 lijkt het er op dat de velden op het sportpark overbespeeld raken. Ze voldoen niet meer aan de minimum kwaliteitsnormen. Binnenkort verschijnt een rapport van NOC/NSF over de velden. Eerder al constateerde de KNVB dat de kwaliteit van het hoofdveld slecht was. De gemeente komt op korte termijn met tussenrapportage over de ontwikkelingen van het sportpark. Twee maanden geleden is vastgesteld dat rond de velden asbest in de grond zit. De grond zal moeten worden gesaneerd.

Het bestuur van de SV Beverwijk voelt zich nog steeds veel onrecht aangedaan, de wonden zijn diep, en de club is ontevreden over de velden en de accommodatie. En: "Naast de slechte kwaliteit is het voor ons, zoals we van tevoren hebben gezegd, ook al weer te krap. Als we moeten blijven dan moet alles veel beter worden en willen we eigenlijk ook onze oude plek, waar nu Jong Hercules speelt, terug. Maar het liefst verhuizen we naar een totaal nieuw gebied." De grond van het sportpark Aagtenbos was medio 2002 nog niet door de gemeente verkocht.

Weesp

Weesp is een stadje met een oude kern dat zo'n 18000 inwoners telt. Door de uitbreiding van Amsterdam is Weesp steeds dichterbij die stad komen te liggen, hetgeen ook een druk op de woningmarkt betekent. Vanouds kent Weesp een bloeiend maatschappelijk middenveld met een rijk scala aan verenigingen op allerlei terreinen, waaronder een aantal sportclubs. De drie voetbalclubs zijn Rapiditas, ADE en The Victory. Al sinds vier jaar wordt nagedacht over verplaatsing van sportterreinen aan de Papelaan. Sinds kort is er onrust in sportkringen ontstaan vanwege plannen van de gemeente om de sportclubs naar het gebied Aetsveld, even buiten de stad te verplaatsen en de terreinen aan de Papelaan voor woningbouw te benutten.

Het perspectief van de gemeente

Weesp ligt in het groene hart van Nederland, maar dat betekent volgens de gemeente tegelijkertijd dat 'Weesp op slot is'. Verschillende gebieden vlak buiten de bebouwde kom waar nog geen woningen staan, bijvoorbeeld het gebied Aetsveld mogen vanwege richtlijnen in landelijke nota's niet bebouwd worden. Men zou graag binnen de gemeente woningen bouwen zodat aan de leegloop uit Weesp een halt zou kunnen worden toegeroepen. Volgens ambtenaren zijn er binnen Weesp te weinig duurdere woningen, waardoor rijkere Weespenaren wegtrekken, bijvoorbeeld naar Almere. Er is ook behoefte aan seniorenwoningen. Zeker 30% van de inwoners heeft een bovenmodaal inkomen, maar die verhouding komt niet tot uitdrukking in de samenstelling van het woningbestand: "Sociaal gezien is het nodig dat binnen de gemeente doorstroming wordt bevorderd." Pas enkele maanden geleden is een Structuurvisie 2030 naar buiten gebracht waarin ideeën worden ontwikkeld om, kijkend naar 2030, de Bloemendaler Polder aan de noordkant van de gemeente, tussen Weesp en Muiden, een woonbestemming te geven. Er zouden dan bijvoorbeeld 1000 woningen worden gebouwd in het gebied dat tot Weesp behoort en 4000 in het gebied van Muiden. Of en wanneer dit gebeurt is nog volstrekt onzeker. Het kan

wel jaren duren, en de ambtenaren willen deze toekomstvisies niet betrekken bij de huidige discussie over eventuele woningbouw op terreinen aan de Papelaan die nu voor sport worden gebruikt.

Bij het maken van plannen wordt binnen de gemeente overleg gevoerd tussen verschillende afdelingen. Zo is bij het plan voor bebouwing van de terreinen aan de Papelaan en de verplaatsing van de sportclubs zowel ruimtelijke ordening als sportzaken betrokken. In eerste instantie is men nagegaan of handhaving van de bestemming van het terrein aan de Papelaan voor de sport mogelijk was. Men kwam tot de conclusie dat verplaatsing wellicht beter was, ook omdat de sportclubs dan betere accommodatie en faciliteiten geboden zou kunnen worden. De betrokken ambtenaren hebben gemerkt dat vanuit de sportwereld grote bezwaren worden gemaakt tegen de plannen van de gemeente. Zij constateren echter: "De gemeente heeft een breder belang dan alleen dat van de sportclubs. Wij maken een afweging van verschillende belangen, waaronder naast de sportbelangen ook de economische en die van de volkshuisvesting. Daarnaast is het interessant te vernemen wat de indirect betrokkenen zoals omwonenden van herontwikkeling van het sportcomplex met gedeeltelijke woningbouw vinden.

De gemeente heeft bureau Oranjewoud een haalbaarheidsstudie laten uitvoeren naar verplaatsing van sportclubs naar Aetsveld en bebouwing van het terrein op de Papelaan met woningen, waaronder nogal wat duurdere. Aetsveld ligt aan de oostkant van Weesp, aan de overzijde van een doorgaande weg aan de rand van de stad. De afstanden zijn in principe niet zo groot. Voor sommige sporters is Aetsveld dichterbij dan de Papelaan. Op het terrein mogen geen woningen worden gebouwd. In een presentatie voor de gemeenteraad in januari 2002 konden ook de sportclubs reageren op het plan. Zij reageerden afwijzend en hebben met andere belanghebbenden, waaronder een woningbouwvereniging onder, gewerkt aan een alternatief plan waarvan slechts de contouren, maar nog niet de nadere invulling en financiële haalbaarheid, zijn ingevuld. De groep 'VOF Weesp 2010' heeft mede namens de voetbalverenigingen een alternatief plan gepresenteerd. Voor de uitvoering van het plan is het overigens een noodzaak dat de voetbalclubs fuseren. Eerder is om organisatorische redenen door de voetbalverenigingen een fusieproces ingezet. Bij de clubs vallen cultuurverschillen waar te nemen. The Victory is van oorsprong katholiek. ADE heeft een overwegend christelijke signatuur terwijl Rapiditas neutraal is. In bijzonder bij de oudere leden van de clubs heerst een zekere animositeit. "Overigens zou het voor de sport in zijn algemeenheid ideaal zijn als bij fusies meerdere sportvormen betrokken zijn".

Bij de gemeente meent men voorts dat het thema 'sport in de wijk' in Weesp eigenlijk niet speelt omdat de afstanden in het stadje klein blijven.

Het perspectief van WFC Rapiditas

De grootste voetbalclub van Weesp, W.F.C. Rapiditas, speelt op een gemeentelijk sportpark aan de Papelaan waar het twee eigen gebouwen bezit. De club heeft ruim 600 leden en 26 teams in de competitie. De 270 kinderen jonger dan 19 jaar spelen in 21 jeugdteams. Het verenigingsleven van Rapiditas wordt, naast het prestatiegerichte en recreatieve voetbal, geschetst als een 'sociaal gebeuren', zeker tijdens het 100 jarig jubileumjaar: "Er wordt regelmatig geklaverjast. Er zijn veel activiteiten voor de jeugd. Ruim 150 vrijwilligers houden zich op de een of andere manier bezig met tal van activiteiten. Daarvan zijn elke dag zeker 20 vrijwilligers in de weer met begeleiding en training van teams en bijvoorbeeld kantinedienst. Ongeveer 25 mensen houden zich bezig met de samenstelling en de bezorging van het clubblad de Rapiditaan." Aangezien er in Weesp de laatste jaren nogal wat jonge allochtonen bij zijn gekomen, is ook hun aantal bij Rapiditas gegroeid en is het percentage allochtone jeugdleden een afspiegeling van het Weesper inwonertal, tussen de 15 en 20%. Deze allochtone jeugdleden voetballen gemengd over de teams. Bij Rapiditas houdt men niet van segregatie op basis van etniciteit. In de

seniorenteams en onder de steunende leden is het percentage allochtonen aanzienlijk lager. Zo'n zes jaar geleden heeft nog wel een Turks seniorenelftal twee jaar bij de club gespeeld, maar interne problemen en veranderende belangen hebben het elftal doen opheffen en de spelers zijn naar diverse andere verenigingen met Turkse inslag vertrokken. Dientengevolge zal Rapiditas in de toekomst trachten allochtone voetballers binnen de eigen teams te integreren.

De andere clubs in Weesp, ADE en The Victory, hebben beide 300 leden en 8 senioren teams. Mede vanwege enige terugloop in het ledental en een klein aantal jeugdleden wordt er al een tijdje nagedacht over een mogelijke fusie. De gefuseerde club zou rond de 1200 leden krijgen. Met een eventuele fusie met de andere clubs uit Weesp, ADE en The Victory, heeft men bij Rapiditas echter tot voor kort geen haast gemaakt omdat men het honderdjarig bestaan als zelfstandige club wilde vieren. Het honderdjarig bestaan wordt dit jaar uitgebreid gevierd met een jubileumboek en een aantal evenementen.

De betrekkelijke rust, die de vereniging tot voor kort kende, werd een paar jaar geleden verstoord toen men merkte dat bij de gemeente ideeën ontstonden over het benutten van het terrein van sportclubs op de Papelaan, waaronder Rapiditas, voor woningbouw. In de zomer van 2001 gaf de gemeente zelfs een bureau de opdracht onderzoek te doen naar de haalbaarheid van verplaatsing van de sportclubs, zoals Rapiditas, van de Papelaan naar de Aetsveldse Polder aan de oostzijde van Weesp. Bij de club zet men vraagtekens bij het nut en zeker ook bij de hoge kosten van het onderzoek. Vooraf was voor een ieder wel duidelijk dat verplaatsing veel weerstand bij de verenigingen zou oproepen en dat inrichting van de Aetsveldsepolder als sportcomplex, door de slechte waterhuishouding en doordat Solvay eigenaar van de grond is, veel problemen zal opleveren. Men zag liever dat het complex aan de Papelaan zou worden opgeknapt.

Nog voordat het rapport uitgebracht was, staken verschillende sportverenigingen de koppen bij elkaar om zich te beraden over de plannen. Vrijwel overal bestond weerstand tegen het idee om te moeten verhuizen naar 'de polder', ook omdat Aetsveld aan de overkant van een vrij drukke doorgaande weg ligt en de bereikbaarheid en veiligheid te wensen zou overlaten. Hoewel de afstand tot de wijk Aetsveld niet zo groot is, moeten de overige inwoners van Weesp en zeker die uit de Bloemendalerpolder een grote afstand afleggen. Bij Rapiditas is men vooral bezorgd over de vooral voor kinderen onveilige toegang tot het gebied: "Per fiets is de locatie moeilijk bereikbaar. Een kruispunt op een drukke onverlichte weg moet worden overgestoken. Wanneer we zouden fuseren hebben we 400 kinderen die 's avonds met de fiets die gevaarlijke route moeten nemen." Men vreest "dat velen niet mee zullen gaan naar de polder. Verder is het gebied aan de Papelaan veiliger omdat het in een woonwijk ligt waardoor er sociale controle bestaat." Men brengt nog andere argumenten tegen verhuizing naar voren. Er bestaan plannen om in de toekomst de Bloemendaler Polder, die aan de noordkant van de gemeente ligt, tussen Weesp en Muiden, te gaan bebouwen. Weliswaar kan het nog wel even duren: "maar wanneer dat het geval zou zijn komt het huidige sportpark aan de Papelaan heel centraal te liggen. Aetsveld, het door de gemeente beoogde gebied, ligt dan helemaal excentrisch."

Men wilde in de gegeven situatie nog meer haast maken met de fusie. Het plan om samen te gaan wordt nu dit jaar in juni aan de leden voorgelegd en het streven van de clubs is om rond juli 2003 daadwerkelijk tot een fusie te komen. De samenwerkende voetbalclubs hebben, met behulp van de groep Weesp 2010, een plan gelanceerd tot herinrichting van het bestaande complex. Die groep Weesp 2010 is een VOF waarin vijf Weespers zitting hebben, te weten twee aannemers, een bouwkundig architect en een landschapsarchitect en de directeur van de woningbouwvereniging. Vanuit hun hoedanigheid als lid van de sportverenigingen en hun betrokkenheid met de gemeente Weesp hebben zij hun medewerking verleend en vervolgens is

het gezamenlijke plan, door de andere verenigingen ondersteund, aan de gemeente aangeboden. Door een herinrichting van het bestaande terrein is het met dit plan mogelijk, naast de sportvelden, woningbouw aan de Papelaan te plannen. Waarmee de hele herinrichting kan worden bekostigd.

Veel zal afhangen van wat de gemeente Weesp gaat beslissen. In ieder geval hebben de verenigingen met een positieve bijdrage getracht hun invloed aan te wenden en via de media en gesprekken met de plaatselijke politici geprobeerd het roer voor de verenigingen op tijd om te laten gooien.

Vlaardingen

De gemeente Vlaardingen telt 74.000 inwoners, waarvan ongeveer 12% allochtoon. De stad kent negen voetbalverenigingen. Vlaardingen ligt aan de Nieuwe Maas en wordt voor een deel in oost-west-richting doorsneden door de brede snelweg A20. Aan de andere kant van deze weg ligt de wijk Holy en de Broekpolder die een bestemming heeft gekregen ten behoeve van intensieve (het zuidelijk deel) en extensieve sport en recreatie.

In de naoorlogse Westwijk liggen langs de Marathonweg, die de grens vormt met meer centraal gelegen wijken, verschillende sportcomplexen. Aan de zuidkant, niet ver van de Nieuwe Maas, ligt het sportpark Zuidbuurt waarop de voetbalvereniging DVO'32 (met nogal wat allochtone jeugdleden) speelt. In het midden is er onder meer een atletiekbaan en een tennispark. Wat noordelijker ligt een sportcomplex waar wordt gevoetbald door VV Cion. Helemaal in het noordoosten, vlak onder de A20, heeft voetbalvereniging Fortuna Vlaardingen al tientallen jaren een sportcomplex.

Het perspectief van de gemeente

Vanaf het begin van de jaren 90 bestond er bij de gemeente een bezuinigingsopdracht. Men hoopte daaraan mede te kunnen voldoen door te zorgen voor het optimaliseren van het gebruik van sportterreinen die in handen waren van de gemeente. Die optimalisering wilde de gemeente vooral realiseren door concentratie van verenigingen op bestaande terreinen.

In de tweede helft van de jaren 90 kwam de gemeente met een plan ('Westwijk 2005') om de Westwijk, een naoorlogse wijk in het westelijk deel van de stad met 12.000 inwoners waarvan zo'n 20% allochtoon, te 'revitaliseren'. De gemeente was van mening dat de Westwijk na ruim 40 jaar aan een grondige opknappbeurt toe was. Veel woningen zouden niet meer voldoen aan de eisen van de tijd, als gevolg waarvan er een leegloop plaats vond. De winkels verloren een groot deel van hun klanten en het voortbestaan van scholen en buurtvoorzieningen kwam in gevaar. De gemeente wilde deze ontwikkelingen keren door te komen met een verbeterd en gedifferentieerd woningaanbod, alsmede met een verbetering van het voorzieningenniveau en een betere spreiding van de winkels in de wijk. De gemeente vond dat er in de Westwijk gebrek was aan wat duurdere woningen, hetgeen doorstroming binnen de gemeente niet zou bevorderen. Men vreesde een leegloop binnen de stad, en kwam met het plan om een deel van de groengebieden en sportterreinen langs de Marathonweg te benutten voor woningbouw. Door de

bouw van duurdere woningen wil men het mogelijk maken dat mensen 'een wooncarrière in de wijk' kunnen maken.

Grond waarop sportterreinen liggen in de Westwijk zou moeten vrijkomen door efficiënter gebruik, wat onder meer gerealiseerd zou moeten worden door het samengaan van clubs en verplaatsing naar de aan de noordkant van de A20 gelegen bij de gemeente behorende Broekpolder. De zuidgordel van de Broekpolder was door de gemeenteraad bestemd voor 'intensieve sport en recreatie'. Het noordelijk deel was gereserveerd voor 'extensieve recreatie'. De gemeente wilde overigens (blijkens een rapportage door de Werkgroep Herstructurering Veldsportsector, WHV uit 1995, die overigens door de KNVB is becommentarieerd) zeker niet dat alle sportterreinen aan de Marathonweg in de Westwijk zouden verdwijnen en dat alle sportclubs weg zouden moeten. Zo zou DVO'32 aan de zuidoostkant van de Westwijk kunnen blijven voetballen. Bij DVO zijn, vooral bij de jeugd, nogal wat allochtonen lid. Vier Turkse teams van Stichting Mozaïek hebben gevraagd of ze bij DVO op zondag mochten komen voetballen omdat men bij DVO toch op zaterdag speelt. DVO wil dat allochtonen en autochtonen zich mengen, en ook bij de gemeente 'weet men niet wat hier wijsheid is'. De atletiekbaan zou kunnen worden verplaatst naar de Westbroekpolder, en dat leek niet op veel bezwaren te stuiten omdat de nieuwe accommodatie veel beter zou zijn dan die waarover men nu beschikte. Bij de verplaatsing ging het verder om de terreinen van VV Cion en VV Fortuna Vlaardingen. De gemeente (met name de Begeleidingscommissie Herstructurering Veldsportsector, BHV; in de plannen is rekening gehouden met commentaren van de KNVB op het rapport van de WHV) wilde zich uitdrukkelijk actief bemoeien met eventuele fusies en verplaatsingen en de haalbaarheid ervan, en zocht in het kader daarvan naar mogelijke partners die samen zouden kunnen gaan. De BHV heeft ook overleg gevoerd met de Vlaardingse Raad voor Sport en Recreatie (VRSR).

In 1996 werd het 'Voorstel tot vaststelling van het plan herstructurering van de veldsportsector' door de gemeenteraad aanvaard. Onderdeel daarvan was de verhuizing van de voetbalverenigingen Cion en Fortuna naar de Broekpolder. Overigens wordt in het voorstel aangegeven dat: "in nagenoeg alle gesprekken met de betrokken verenigingsbesturen naar voren kwam: het benadrukken van de eigen identiteit van de vereniging, de wens om op het huidige complex te blijven en weerstanden tegen gezamenlijk gebruik van velden en gebouwen. Desondanks kon in zijn algemeenheid toch op constructieve wijze met de verschillende partijen overleg worden gevoerd." Juist in deze periode kwam er meer belangstelling voor de maatschappelijke functie van sport in de stad, wat betekende dat men extra zorgvuldig te werk wilde gaan bij het overleg rond verplaatsingen. Juist omdat DVO wat meer allochtone leden heeft en omdat de maatschappelijke functie van de club wordt erkend heeft men DVO in de wijk proberen te houden. Dat voorrecht was er niet voor Cion en Fortuna.

Nu is er al zo'n acht jaar overleg geweest over de herstructurering van de veldsportsector. Dit overleg verliep niet altijd vlekkeloos. Dat in de clubs weerstanden bleven bestaan tegen samenvoeging en verplaatsing was voor de ambtenaar die verantwoordelijk is voor sportzaken heel begrijpelijk: "Fortuna heeft zich eerst met hand en tand verzet. Ze gaven aan dat het schadelijk zou zijn om de jeugd uit de wijk te halen en dat de autoweg een te grote barrière is. Vooral mensen boven de vijftig hebben al heel lang met de club te maken en daardoor grote emotionele banden met de terreinen en accommodatie." Op een gegeven moment ontstond een conflictsituatie waarbij de gemeente de huur van de bestaande terreinen van Cion en Fortuna Vlaardingen wilde opzeggen: "De clubs hebben gedreigd niet akkoord te gaan met de opzegging, maar in goed overleg zijn we er uit gekomen. Geholpen heeft natuurlijk bij Fortuna dat ze een goed nieuw complex krijgen." Voor de toekomst van VV Cion is tot op heden nog geen duidelijke bestemming gevonden. Er zijn plannen voor gedeeltelijk samengaan met HSC dat nu aan de westkant van de stad speelt.

De plannen voor een fusie en verplaatsing van Fortuna Vlaardingen zijn nu heel concreet en lijken gerealiseerd te kunnen worden. Het ziet er naar uit dat een nieuwe club, voortkomend uit Fortuna en TSB (The Shell Boys), een nieuw, voor beide clubs redelijk acceptabel, terrein krijgt in de Broekpolder. Begin 2002 is een overeenkomst gesloten tussen de gemeente, de stichting Sportpark de Vijfsluizen, de sportvereniging van de Shell ROVS, en Shell Nederland, voor de aanleg van een sportpark in de Broekpolder voor de uit de fusie ontstane club. De gemeente zal ruim 7 miljoen euro, en Shell ruim 2 miljoen euro bijdragen voor de aanleg.

Het sectiehoofd sport, de heer Goedknecht, meent dat op een constructieve wijze samen met de verenigingen is gezocht naar een goed alternatief, met een nieuw veld en nieuwe gebouwen: "Het nieuwe terrein ligt op een steenworp afstand van het oude. Alleen over de veilige toegang ben ik nog niet tevreden. Maar er is onvoldoende geld om verlichte fietspaden aan te leggen of de infrastructuur op andere wijze te verbeteren. Fortuna wil dat een fietsbrug wordt aangelegd over de autoweg in de buurt van het nieuwe terrein." Over de relatief geringe bijdrage van Shell is hij wat minder tevreden: "Het Vijfsluizen terrein waar nu TSB speelt gaat zeker veel opbrengen. Shell vangt er zeker tientallen miljoenen voor en had wel meer kunnen bijdragen voor de opbouw van de nieuwe locaties in de Broekpolder."

Het perspectief van Fortuna Vlaardingen

Fortuna Vlaardingen is opgericht in 1904 en is daarmee de oudste voetbalclub van Vlaardingen. De club heeft vroeger een tijdje semi-professioneel gespeeld. Al enige tientallen jaren wordt gespeeld op het terrein aan de noordkant van de Marathonweg, niet ver van de snelweg die door Vlaardingen loopt. Er zijn nu zo'n 350 leden. De club is hecht geworteld in de omgeving. De meeste leden zijn afkomstig uit de Westwijk of het centrum en de club is dus geworteld in de omliggende wijken. Veel kinderen worden door hun ouders met de auto gebracht. Fortuna telt wat minder allochtonen dan bijvoorbeeld DVO. Er spelen 16 teams van Fortuna in de competitie. Het werk wordt gedaan door ongeveer 70 vrijwilligers, veelal ouders van kinderen die voetballen.

Acht jaar geleden werd Fortuna geïnformeerd over de plannen om clubs tot fusie te brengen en om de terreinen een andere bestemming te geven. Er zijn al zeker acht jaar besprekingen gaande over verplaatsing en mogelijke fusies. Er kwamen suggesties voor fusiepartners en locaties vanuit de gemeente. Al vroeg werd de club TSB (The Shell Boys) als mogelijke fusiepartner gezien, ook omdat een deel van het terrein de Vijfsluizen waar TSB speelt aan de oostkant van Vlaardingen verloren zou gaan door de aanleg van de Tweede Beneluxtunnel. Het terrein heeft verder in de structuurschets van begin jaren 90 de kwalificatie 'bedrijvenpark/park' meegekregen.

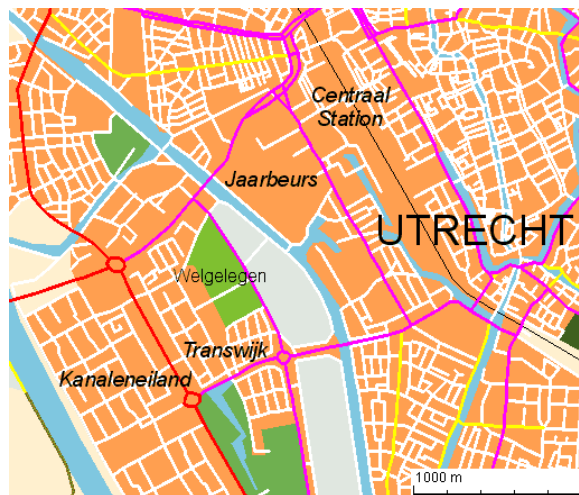
In principe ging het om verplaatsing naar de Broekpolder aan de overkant van de A20: "We stonden acht jaar geleden absoluut niet te springen om uit de wijk weg te gaan. Natuurlijk is de Broekpolder lastiger te bereiken. We zijn niet helemaal tevreden over de verbeteringen in de toevoerroutes en de veiligheid daarbij. Zo staat er een brug op de tekeningen voor de nieuwe situatie die er helemaal niet komt. We zouden erg blij zijn met een fietsbrug over de weg vlak bij het nieuwe complex. Maar die zal er wel niet zijn bij het in gebruik nemen van het nieuwe complex in augustus 2003. Tot voor kort hebben we ons verzet uitgaande van de gedachte dat sport in de wijk moet blijven. Anderhalf jaar geleden hebben we echter de huuropzegging geaccepteerd onder voorwaarde dat we een nieuw goed complex, samen met TSB, zouden krijgen. We zijn ook akkoord gegaan omdat de bestaande accommodatie aan vervanging toe is. We zullen er duidelijk op vooruit gaan. Fortuna heeft in de huidige situatie twee speelvelden en een trainingsveld. TSB heeft twee grasvelden en een Wetra-velde. Op het nieuwe terrein krijgen we drie

wetra-velden en een grasveld en dat is niet slecht. De leden gaan wennen aan het idee van de verhuizing. De nieuwe locatie is anderhalve kilometer verder, en de verhuizing gaat misschien wat leden kosten. Veel kinderen worden echter nu al met de auto naar het voetbal gebracht en in dat geval maakt de iets grotere afstand niet zo veel uit. TSB ligt nu ook aan de buitenkant van de stad en voor de leden van die club maakt het ook niet veel uit. Wat wel een probleem is dat TSB ook zo'n 350 leden heeft en 16 teams, maar veel minder vrijwilligers. In de nieuwe club moeten we dus vrijwilligers erbij krijgen, bijvoorbeeld voor de kantine.”

Het sectiehoofd sport van Vlaardingen is van mening dat het een voordeel is geweest dat er de nodige vertragingen waren in de procedures en dat alles zo lang heeft geduurd: “Zeker de oudere leden hebben nu kunnen wennen aan het idee van verplaatsing. De emoties zijn vrijgekomen en weer tot bedaren gekomen. Bij Fortuna proef ik nu een begin van enthousiasme. Het kan natuurlijk zijn dat sommige leden van Fortuna overstappen naar DVO.”

Utrecht

Sportcomplex Welgelegen ligt aan de rand van Transwijk/Kanaleneiland aan de Grebbeberglaan. Het sportcomplex is eigendom van de gemeente Utrecht, met uitzondering van de op de grond gelegen sporthal, die toebehoort aan de stichting Welgelegen. Enige jaren geleden brak in sportkringen onrust uit omdat plannen bestonden om de Jaarbeurs uit te breiden en het gebied Welgelegen daarvoor te benutten. Inmiddels is de dreiging wat minder geworden en zijn alternatieve plannen ontwikkeld.

Het perspectief van de gemeente Utrecht

In 1999 is door een ambtelijke werkgroep in Utrecht een plan ontwikkeld om het centrum van de stad meer allure te geven. Uitbreiding van Jaarbeurs Utrecht maakte daar deel van uit. De Jaarbeurs zou internationale allure moeten krijgen om te kunnen concurreren met congressentra in andere steden in de wereld. Uitbreiding van de Jaarbeurs werd in het plan gezocht in zuidwestelijke richting, waarbij het gebied Welgelegen dat tot dan toe beschikbaar was voor sportverenigingen als VV Utrecht en Zwaluwen Vooruit voor andere doeleinden zou moeten worden benut. De gemeenteraad heeft in 1999 niet ingestemd met dit plan. Overwogen is ook of de Jaarbeurs niet naar buiten de stad zou kunnen worden verplaatst, maar een niet centrale ligging bleek als onaantrekkelijk te worden ervaren. Vanuit de gemeente wordt gesteld ' dat er wel altijd druk zal blijven op Welgelegen' omdat het zo centraal ligt'.

Politiek en ambtelijk Utrecht hebben al sinds de vorige raadsperiode meer aandacht gekregen voor de sport. Het besef dat sportbeoefening in verenigingsverband van belang is voor de sociale kwaliteit van de samenleving begint steeds meer door te dringen. Sport in de stad is zelfs een belangrijk onderwerp geworden in het nieuwste collegeprogramma. Die prioriteit komt onder meer tot uitdrukking in de inspanningen, die met ondersteuning van de afdeling sport en recreatie worden geleverd, om twee sportcomplexen in de stad in te bedden in de sociale infrastructuur. De afdeling sport en recreatie maakt trouwens sinds enige tijd deel uit van de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling omdat men binnen de gemeente wil proberen meer samenhang aan te brengen in de sociale infrastructuur.

Vanuit de visie dat 'sport in de stad' van belang is in verband met de sociale infrastructuur en sociale cohesie heeft in November 2000 de Commissie Maatschappelijke Ontwikkeling en Volksgezondheid met algemene stemmen een initiatiefvoorstel van de PvdA en VVD aangenomen waarbij wordt ingestemd met het uitvoeren van een studie naar de haalbaarheid van een multifunctioneel complex op sportpark Welgelegen. De afdeling Sport en Recreatie van de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling is verzocht het onderzoek uit te voeren. Bureau Trans For Motion had opdracht van de gemeente een plan te ontwikkelen voor sport en andere sociale functies binnen Welgelegen 'waar men niet meer omheen kan', ook in het licht van de blijvende dreiging van uitbreiding van de Jaarbeurs. Een goed inhoudelijk plan met een goede financiële onderbouwing was nodig. Zo mogelijk mocht er geen exploitatietekort zijn.

Begin 2001 is een brede inventarisatie verricht onder sporters, zelforganisaties van allochtonen, bedrijven en culturele verenigingen. Verder is een aanzet gegeven tot een gemeentelijke visie op het complex. Het rapport is aan de bovengenoemde raadscommissie gepresenteerd. Het Projectmanagementbureau van de gemeente is gevraagd de studie af te ronden tot een 'plan-identificatie' met informatie over de inhoudelijke, ruimtelijke en financiële haalbaarheid. Er bestaat in het plan een uitgesproken voorkeur voor een publiek-private invulling van beheer en exploitatie. Deze kent echter een exploitatietekort van minimaal ruim 900.000 euro. Overwogen is ook een beheersmodel met veel vrijwilligers, maar betwijfeld wordt of die inzet te realiseren valt.

In de afronding wordt gesproken over het initiatief 'Nieuw Welgelegen' van de bestaande Stichting Welgelegen. Hierbij wil men het bestaande sportcomplex Welgelegen uitbreiden en omvormen tot een multifunctioneel complex met ruimte voor georganiseerde en ongeorganiseerde sport en voor sociaal-culturele activiteiten voor de wijk. Men streeft naar activiteiten die elkaar zullen versterken. Verder gaat men er van uit dat zich daarbij contacten tussen verschillende bevolkingsgroepen zullen ontwikkelen. Het plan behelst onder meer de bouw van twee, verbindbare, sporthallen. Een daarvan zou tevens – zij het met enige beperking - dienst kunnen doen als horeca A gelegenheid voor feesten en partijen (waaraan onder allochtonen veel behoefte bestaat) en zou verder benut kunnen worden voor sociaal-culturele activiteiten. Voorwaarde van slagen van het plan is een integratie van de accommodatie van VV Utrecht in de nieuwbouw of samenvoeging daarvan met die van Zwaluwen Vooruit. Die verenigingen zouden dus bij het plan moeten worden betrokken.

Het plan lijkt in principe haalbaar wanneer oplossingen worden gevonden voor de financiële tekorten. Deze zouden bijvoorbeeld door de gemeente moeten worden aangevuld.

De gemeente Utrecht staat positief tegenover dit initiatief omdat het aansluit bij vigerend beleid ten aanzien van zowel de sport als de sociale infrastructuur. Zij zou alleen willen dat een wat betere invulling zou worden gegeven aan sociaal-culturele activiteiten binnen het plan. Deze zouden in het plan naast horeca-achtige activiteiten – van belang voor de inkomsten - een voornamere plaats in moeten nemen.

Het perspectief van vv Utrecht

Voetbalvereniging Utrecht bestaat 90 jaar. De club is gevestigd op het gebied Welgelegen dat eigendom is van de gemeente. Het clubhuis is eigendom van de club. De club is de laatste jaren geconfronteerd geweest met verschillende bedreigingen. Een daarvan was de terugloop van het aantal leden en teams. Mede daardoor zijn er ook problemen om financieel het hoofd boven water te houden. De kantine vormt daarom een belangrijke bron van inkomsten. Een andere bedreiging vormde de mogelijke verplaatsing van het terrein waarop wordt gespeeld.

In korte tijd is het aantal seniorenteams teruggelopen van negen naar vier. Wel zijn er 11 jeugdelftallen. Voor elk elftal zijn een paar vrijwilligers nodig ten behoeve van begeleiding en vervoer. Er is een wachtlijst van 50 kinderen, en er zouden zeker vijf of zes jeugdelftallen kunnen worden gevormd wanneer een deel van de allochtone ouders van de 50 kinderen op de wachtlijst bereid zouden zijn om zich ook als vrijwilliger voor de jeugdleden in te zetten. Het feit dat veel autochtonen de wijk Kanaleneiland hebben verlaten waardoor deze voor zeker tweederde uit allochtonen bestaat heeft ongetwijfeld bijgedragen aan de intering van de vereniging en het tekort aan vrijwilligers. Enkele jaren geleden bestond het plan om de Jaarbeurs uit te breiden op het terrein waar nu VV Utrecht speelt. Men wilde de wijk saneren en er ook koopwoningen neerzetten. De clubs die er speelden zouden dan verplaatst worden: "Wanneer de sportterreinen nog verder weg zouden zijn zou dat funest zijn voor de club. Jeugdleden, vooral allochtone, komen alleen als de sport in de buurt is."

De club telt nu ongeveer 400 leden, waarvan de helft allochtoon is. Van de bewoners van de wijk Kanaleneiland is zeker tweederde allochtoon. De allochtonen zijn echter niet gelijkelijk verdeeld over de verschillende leeftijdscategorieën: van de 240 senioren is 10% en van de 160 jeugdleden is 80% allochtoon. Het percentage allochtonen onder de jeugd is in overeenstemming met de etnische samenstelling van de wijk. Het geringe aantal allochtonen onder de senioren is dat echter niet. Door de voorzitter van VV Utrecht wordt naar voren gebracht dat een deel van de volwassen allochtonen bij voetbalclubs op etnische basis voetbalt. Die zitten aan de rand van de stad, o.a. in de Hooge Weide. Deze clubs hebben echter geen jeugdleden: "vooral omdat er geen kader beschikbaar is dat zich voor hun begeleiding en opleiding inzet." Het is nogal eens voorgekomen dat jeugdleden die wat ouder werden overstapten naar zo'n club. Er zouden soms bedragen geboden worden aan overlopers. Op die manier verdween het talent waar VV Utrecht veel energie in heeft geïnvesteerd."

Sinds oktober 2001 heeft VV Utrecht een nieuw, uit negen leden bestaand, bestuur. Er zijn 20 vrijwilligers actief, waarvan de helft – vooral als begeleider van de jeugd – allochtoon. Er is een betaalde hoofdtrainer 'met papieren' aanwezig. Verder werken vijf mensen in het kader van een Melkert-baan in de kantine. Het nieuwe bestuur en de nieuwe voorzitter proberen de leegloop van de vereniging, met name vanwege het overlopen van jongeren naar de allochtone clubs, te keren. Binnen de club wordt nu veel inspanning geleverd om allochtone jeugdspelers te behouden. Voor een deel doet men dit door hen ervan te overtuigen dat het beter voor de eigen voetbaltoekomst is om bij VV Utrecht te blijven spelen. Die extra aandacht lijkt succes te hebben, want het ziet er naar uit dat volgend seizoen meer allochtonen vanuit de jeugdteams naar de senioren zullen doorstromen. Toch is men via de KNVB en de gemeente op zoek naar wegen om betere contacten met allochtone groeperingen in de wijk te krijgen en ook te trachten allochtonen aan te zetten tot een actievere inbreng in het vrijwilligerswerk: "Veel allochtone ouders dumpen hun kinderen op de club met twee euro om limonade te koppen. De club is hierdoor voor hen een soort sociale opvang geworden." Er worden verder extra inspanningen geleverd die verband houden met het feit dat allochtonen vaak moeten wennen aan hoe het is om lid van een vereniging te zijn. Alle clubleden moeten zich houden aan de gedragsregels die zijn opgesteld, bijvoorbeeld rond gedrag in het veld of douchen: "Daardoor zijn de problemen die vroeger bij de A-jeugd bestonden rond discriminatie verdwenen." De mogelijkheid wordt geboden om maandelijks, in plaats van jaarlijks, contributie te betalen: "Allochtone leden wordt van tevoren de club- en contributieregels uitgelegd en ze moeten er voor tekenen dat ze daar van hebben kennis genomen. Dat heeft er wel toe geleid dat van de 160 jeugdleden er maar eentje geen contributie heeft betaald."

Intussen is men binnen de gemeente bezig met het maken van een nieuw plan voor het terrein waarop VV Utrecht voetbalt. In het kader van dit plan wordt gevraagd of men bereid zou zijn

samen te gaan met de andere club die op Welgelegen speelt: Zwaluwen Vooruit. Maar los van deze vraag zou er misschien ook sprake geweest zijn van toenadering tussen de clubs. Ook Zwaluwen Vooruit heeft te kampen met leegloop, waardoor het aantal seniorenteams in korte tijd van 11 is teruggebracht tot zes. Een fusie wordt ook als noodzakelijk gezien omdat alleen op die manier besparingen van zo'n 125.000 gulden kunnen worden opgebracht die nodig zijn om financieel het hoofd boven water te kunnen blijven houden. Tussen de clubs zijn er nu besprekingen over een eventuele fusie. Door de fusie zou men met vier in plaats van de nu beschikbare vijf velden kunnen volstaan. Naast voetbal worden bij VV Utrecht geen andere activiteiten gedaan. Wel is het bestuur zich aan het oriënteren op mogelijkheden om het activiteiten-aanbod, ook in de sociale sfeer, uit te breiden.

Zaanstad

De gemeente Zaanstad telt zeker 120.000 inwoners. Oude kernen als Zaandam, Koog aan de Zaan, Westzaan, Wormerveer en Krommenie hebben echter nog steeds een eigen cultuur, waar het verenigingsleven altijd heeft gebloeid. In de gehele gemeente zijn er maar liefst 24 voetbalclubs. Een van de kernen Wormerveer, met 14000 inwoners, telt er vier met ieder een eigen, ook door de vroegere verzuiling gekleurde, identiteit: WFC Wormerveer, QSC (Quick Sparta Combinatie), de Christelijke vereniging Blauw Wit en (de van oorsprong katholieke) vereniging Saenden. Vier jaar geleden benaderde de gemeente alle clubs met een plan om tot een zeer sterke concentratie van sportlocaties te komen. Men had drie terreinen aan de rand voor de stad op het oog.

Het perspectief van de gemeente

Vanaf 1998 kwam, ook door de belangstelling van burgemeester Vreeman, sport op de agenda te staan. De laatste jaren zijn doelstellingen als integratie door sport en vermaatschappelijking van de sport ook bij de gemeente Zaanstad doorgedrongen. Bij het ontwikkelen van visies en het maken van plannen worden steeds vaker verschillende afdelingen van de gemeentelijke organisatie tegelijk betrokken. Zo is er overleg tussen bijvoorbeeld ruimtelijke ordening en sportzaken. De gemeente vond in 1999 dat de voetbalclubs die op terreinen van de gemeente speelden ondoelmatig waren verspreid. Men merkte dat er door terugloop in ledental sprake was van ondercapaciteit. Men wilde een 'kwaliteitsimpuls' geven aan de sport door deze op een beperkt aantal terreinen te concentreren. Dat concentratie van sportvelden ook ruimte zou scheppen voor onder meer woningbouw werd gezien als 'mooi meegenomen': "Maar eigenlijk is woningbouw ook van belang omdat daarmee de financiën kunnen worden opgebracht waardoor de kwaliteit van de sportlocaties kan worden gerealiseerd."

In 1999, kwam wethouder Sanders van Zaanstad met een groot plan voor de reorganisatie van sportterreinen in de gemeente. De wethouder, die onder meer de verantwoordelijkheid droeg

voor grondzaken, sport en economische zaken, wilde in het kader van het landelijk beleid om tot 'stedelijk bouwen' te komen gebieden die nu onder meer een sportieve bestemming hebben tot bouwlocatie bestemmen. Dat betekende in de praktijk 'centraliseren' en 'optimaliseren' bij de benutting van grond die voor sportbeoefening wordt gebruikt. Er waren al berekeningen gemaakt waaruit gebleken was dat bij optimaal gebruik 20 velden nodig zouden zijn. Uiteraard dienden dan dure moderne grasmatten (bijv. WeTra- of Grassmaster-matten) te worden aangelegd. De gemeente kwam aanvankelijk met het plan om voetbal in Zaanstad te concentreren op drie terreinen aan de buitenkant van de stad.

Op een bijeenkomst in 1999 werd het plan voorgelegd aan de 24 voetbalclubs. Vanuit de clubs kwamen toen grote bezwaren tegen wat als te grote concentratie van sportterreinen werd gezien. Omdat de gemeente niet een plan wilde uitvoeren waarvoor geen draagvlak bestaat is het van de baan ingetrokken. De clubs is echter gevraagd ook zelf met ideeën te komen om de terreinen waarop sport beoefend kan worden efficiënter te benutten. Inmiddels zijn een aantal sportclubs mede door de stappen van de gemeente geactiveerd. Overleg met de clubs leidde er toe dat nu zo'n acht locaties in aanmerking lijken te komen als concentratieplek. De gemeente spreekt van veranderlocaties. Momenteel wordt vooral dynamiek gemaakt rond drie beoogde veranderlocaties: het Noordsterpark in Wormerveer, het gebied rond de Wezelstraat in Zaanstad-Midden en het Oostzijderveld. De gemeente spreekt met name zijn waardering uit voor het initiatief van zeven Wormerveerse sportverenigingen (de 'W7') om tot concentratie in het Noordsterpark te komen.

De discussie over de concentratie van sportvoorzieningen moet volgens de gemeente ook worden gezien in het kader van de stedelijke herstructurering. De gemeente heeft een perspectievennota uitgebracht die mede is geïnspireerd door de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening van het rijk. Doelstellingen van de gemeente zijn onder meer bouw ten behoeve van 'economische, sociale en woonfuncties, benutting van bestaande openbaar vervoer-faciliteiten en weginfrastructuur, zuinig en intensief ruimtegebruik, behoud van en draagvlak voor voorzieningen te concentreren, waarmee tegelijkertijd een meerjarenperspectief wordt geboden op kwaliteit en continuïteit van de sport in Zaanstad.' (brief van B en W aan de raad in 2001) In de nota ruimtelijke ordening wordt gestreefd naar 'bouwen in de stad'. De gemeente Zaanstad heeft een taakstelling om op niet te lange termijn 5000 woningen te bouwen, en dat betekent een extra druk op het efficiënter benutten van gemeentegrond.

Het perspectief van WFC Wormerveer

Henk Wester is zeven jaar voorzitter van WFC Wormerveer en tevens voorzitter van het samenwerkingsverband van alle voetbalclubs in Zaanstad. Ruud van Braam, die ook bij het gesprek aanwezig is, was het daarvoor. WFC bestaat in 2002 95 jaar en bezit zelf al bijna 70 jaar een vrij groot terrein aan de Provinciale weg, aan de buitenkant van Wormerveer. Nu heeft de club ongeveer 800 leden, waarvan 300 jeugdleden. In de competitie spelen 42 teams, ook damsteams. Lidmaatschap en vrijwillige inzet voor WFC behoort vanouds tot de familietraditie van inwoners van Wormerveer. Verhaald wordt dat er in de club vaak sprake is van een 'zo vader zo zoon'-traditie. In de presentatiegids staat het verhaal van iemand die vanaf zijn zeventde jaar bij WFC speelt en er de bijnamen 'de lange slappe' en 'papa Dirk van Joyce' heeft gekregen: "Vader Dirk (48) speelt al jarenlang zijn partijtje voetbal mee, is actief op velerlei fronten buiten het voetbal om. Moeder Joyce heeft zich jarenlang verdienstelijk gemaakt op allerlei gebieden. Zoon Lars (17) speelt zijn partijtje mee en was ook actief als jeugdtrainer, terwijl dochter Dagmar zelf ook voetbalde en haar kennis van de sportgeneeskunde gebruikte als begeleidster bij de dames." Het artikel verhaalt van de gezonde wedijver die bestond tussen WFC en de club QSC. Dat Joyce oorspronkelijk 'uit een echt QSC-gezin' afkomstig was, heeft daardoor in het begin nogal wat spanningen gegeven. Aan het einde van het artikel wordt vermeld dat er sprake

is van teruggang in deze familietradities: "Voor het verenigingsleven natuurlijk een jammerlijke ontwikkeling."

De vroeger bestaande sterke verbondenheid van leden van een familie met de club blijkt dus langzaam aan wat minder te worden. Dit uit zich ook in de verminderende bereidheid tot een stevige vrijwillige inzet. De voorzitter schat dat er nog steeds zo'n 300 vrijwilligers actief zijn: "Dat weet ik omdat ik met de kerst 300 flessen wijn heb uitgedeeld". Het gaat om allerlei soorten vrijwilligers, waaronder ook mensen die krantjes rondbrengen of oud papier ophalen en dat in containers van de club deponeren. Het wordt echter de laatste jaren moeilijker om goede vrijwilligers te vinden die wat meer verantwoordelijkheid binnen de club op zich willen nemen." Vooral omdat de eisen die aan vrijwilligers worden gesteld steeds hoger worden, bijvoorbeeld doordat de uitdagingen waarvoor een club staat steeds groter worden, wordt het niveau van de vrijwilligers als te laag beschouwd. Verenigingen worden door de overheid als een normale bedrijfstak beschouwd en voor een club vrijwilligers is dat vaak een te grote druk."

Onder mensen van boven de vijftig was het doen van vrijwilligerswerk vaak vanzelfsprekend. Mannen die nu 30 jaar zijn hebben te veel andere bezigheden. Hun vrouw werkt en zij kunnen niet meer zo gemakkelijk van huis weg om voor de club vrijwilligerswerk te doen. Het gezin accepteert het niet meer. Gewezen wordt ook op de toename van 'consumentengedrag' waar het om lidmaatschap van een sportvereniging gaat." Betaalde krachten zijn de hoofdtrainer en de 20 andere trainers. Maar bij de laatstgenoemde groep gaat het vaak om kleinigheden als flessen wijn. De club heeft een actieve supportersvereniging 'Blauwwit'.

De club bevordert de laatste decennia ook de integratie van groeperingen met een andere etnische achtergrond, in ieder geval in de sfeer van de vrije tijd. Zeker 10% van de leden is allochtoon. Van de jeugdspelers in het A1 en B2 team is zeker de helft allochtoon. Het eerste team telt drie Molukse spelers: "We gaan erg onspannen om met het feit dat mensen een verschillende culturele achtergrond hebben. Verder hebben we duidelijke regels en hebben daarom geen problemen." Omdat er al vijftig jaar een Molukse wijk bestaat en er daarbinnen behoefte bestaat om af en toe binnen de eigen groep te voetballen is vanuit WFC onlangs aangeboden om het terrein van de club een landelijk toernooi voor Molukkers te laten organiseren. Vanuit WFC wordt aangegeven dat puur etnische voetbalclubs zoals de Turkse club uit Zaanstad (ZTS) het moeilijk hebben om te overleven: "Ze hebben moeite om zich goed te organiseren. Binnen de Turkse gemeenschap bestaat nog niet de habitus die nodig is om een voetbalclub in de huidige Nederlandse samenleving draaiende te houden. Ouders doen te weinig mee en de geneigdheid om contributie te betalen is niet al te groot." Daarom wordt de voorkeur gegeven aan gemengde clubs.

Toen WFC in 1997 het 90-jarig bestaan vierde heeft de voorzitter zich de vraag gesteld hoe de vereniging er over 10 jaar uit zou (moeten) zien. Men besloot dat men het antwoord niet passief zou moeten afwachten, maar dat een 'denktank' van vier mensen moest worden ingesteld die zich actief bezig zou moeten houden met kansen en bedreigingen voor de toekomst. In de toen in het leven geroepen denktank is naast de huidige en vorige voorzitter ook een vertegenwoordiger van het welzijnswerk, stichting 'Welsaen', aanwezig omdat men van mening was dat samenwerking met deze sector mogelijk strategische kansen zou kunnen bieden. De denktank kreeg ook als opdracht mee om te gaan praten met andere organisaties en instanties. In de praktijk ging het in ieder geval om de drie andere voetbalclubs in Wormerveer, QSC, Saenden, en Blauw-Wit, en om andere sportverenigingen. Men ging er van uit dat verschillende bedreigingen en kansen zich ook voor zouden doen bij andere clubs en dat overleg en eventuele samenwerking in ieders belang zouden kunnen zijn.

De denktank constateerde al gauw dat voetbalverenigingen het steeds moeilijker zullen krijgen om, vooral financieel, het hoofd boven water te houden. Aan de ene kant stijgen de kosten, bijvoorbeeld waar het om renovatie van velden gaat. Contributie-inkomsten stijgen niet evenredig mee, vooral omdat men een relatief groot aantal jeugdleden heeft die weinig contributie betalen, terwijl hun opleiding drie keer zoveel kost als wat ze betalen. Sport moet verder steeds meer concurreren met andere vormen van vrijetijdsbesteding, waardoor het aantal leden dreigt terug te lopen. Geconstateerd werd verder dat de bereidheid om vrijwilligerswerk te doen vooral onder de jongere generaties sterk terugliep. Leden willen wel af en toe wat doen, maar er zijn er nog maar weinig die zich structureel zeer intensief willen inzetten. Hierdoor is de kwaliteit van de vrijwilligers afgenomen. Men besepte als snel dat dit grote consequenties zou moeten hebben voor de wijze waarop een sportclub moet worden gerund. Nagedacht werd daarom aan wegen om te komen tot krachtenbundeling en een zekere professionalisering.

Toen de gemeente in 1999 de clubs benaderde in verband met concentratie van sportterreinen op drie locaties waren de denktanken van WFC en inmiddels ook die van QSC al een tijdje bezig met het ontwikkelen van een toekomstvisie. In principe zou WFC zich niet te hoeven inlaten met de gemeente omdat de terreinen waarop men voetbalde eigendom van de club waren. Men was echter al tot het besef gekomen dat de club het in de nabije toekomst moeilijk zou krijgen om het hoofd boven water te houden, vanwege de vergrijzing en ook vanwege de steeds meer teruglopende bereidheid van leden om vrijwilligerswerk te doen. Contributieverhoging om het hoofd boven water te houden leek geen optie en ook leken de mogelijkheden om 'melkertbanen' in te zetten te verdwijnen. De club zou waarschijnlijk in toenemende mate betaalde krachten aan moeten stellen om de organisatie draaiende te houden. Gedacht wordt ook aan krachten die vrijwilligers beter zouden kunnen aansturen. Ook het bestuur moet nu teveel uitvoerend werk doen dat door betaalde krachten zou moeten worden gedaan.

De middelen om betaald personeel aan te stellen zouden verkregen kunnen worden door het terrein dat in eigendom was te verkopen. Geschat werd dat de grond minimaal drie miljoen euro, en bij een bepaald soort bestemming van de locatie misschien wel het tienvoudige, zou kunnen opbrengen. WFC maakte toen de keuze om "net te doen of we geen eigenaar zijn", en mee te doen met de besprekingen die de gemeente met de clubs wilde voeren. Omdat de club al met anderen in bespreking was om samen te gaan en een sportterrein binnen de kern Wormerveer (het Noordsterpark) op het oog had zag men echter niets in het gemeentelijk plan om naar een locatie aan de buitenkant dan de gemeente te verhuizen.

Op een bijeenkomst van de 24 door Wethouder Sanders uitgenodigde voetbalclubs sprak men zich vierkant uit tegen het voostel om het voetbal te concentreren op drie terreinen aan de buitenkant van Zaanstad. Voorzitter Wester van het samenwerkingsverband van de clubs legde de wethouder op de bijeenkomst uit dat de voorgestelde verplaatsingen 'zeer slecht voor de sport' zouden zijn. Allereerst werd aangegeven dat het al een groot probleem is dat voorheen onafhankelijke gemeenten, met verschillende identiteiten, zijn opgegaan in een betrekkelijk grote stad. Niet alleen tussen de kernen, maar ook daarbinnen bestaat een grote verscheidenheid aan identiteiten en men staat absoluut niet te springen om op te gaan in een amorfe grote sportvereniging. Vooral de bereikbaarheid zou verder een probleem opleveren. Het huidige WFC is voor iedereen goed bereikbaar: "Vooral kinderen komen niet meer als ze te ver moeten reizen." Als slecht voorbeeld werd naar voren gebracht wat er in de gemeente Amsterdam is gebeurd met het verplaatsen van sportvelden naar de rand van de stad: "Daar hebben ze nu door verkeerd beleid te weinig jeugd in de verenigingen." In de bijeenkomst met de wethouder werd vanuit de clubs naar voren gebracht dat men wel bereid was om te streven naar samenwerking en fusies, maar dat het aantal terreinen hooguit tot acht teruggebracht zou moeten worden. De verschillende kernen zouden ieder een eigen goed bereikbaar sportterrein moeten houden, waarbinnen een

paar lokale clubs zouden samengaan of samenwerken. In Wormerveer zou het moeten gaan om samen sporten in het Noordsterpark, wat niet ver van het huidige WFC terrein ligt. De gemeente Zaanstad stemde uiteindelijk in met het alternatieve plan van de voetbalclubs om de concentratie te richten op acht locaties: "Na deze bespreking is sport voor het eerst hoog op de agenda geplaatst. Er is een sportnota verschenen en het belang van de breedtesport voor de sociale integratie is ontdekt." Ze vond echter dat vervolgens het initiatief in het geval van het Noordsterpark zou moeten liggen bij de clubs die het voorstel zelf verder zouden moeten invullen.

Bij WFC hadden ze er op zich niet zo veel problemen mee dat het initiatief bij de clubs kwam te liggen. De club was net als QSC toch al bezig met zich te bezinnen op een samengaan met anderen, om zo de uitdagingen van de toekomst beter aan te kunnen gaan. Samengaan met anderen bleek echter minder eenvoudig dan gedacht. De minste problemen leken er te zijn waar het om een mogelijke fusie met QSC ging, maar zelfs hier bestonden er weerstanden. In het voorgaande is al gewezen op het feit dat er tussen WFC en QSC in het verleden een gezonde wedijver bestond. De weerstand zou misschien minder worden omdat QSC een deel van zijn terrein zou moeten prijsgeven vanwege de noodzakelijk geachte verbreding van de aangrenzende spoorlijn. Het terrein van QSC is ook voor kinderen wat minder goed bereikbaar omdat ze door een tunneltje onder het spoor moeten gaan om er te komen. WFC zou graag zijn velden verkopen om financieel in een sterkere positie te komen. Gezamenlijk optrekken zou ook het niveau van de spelers kunnen verhogen: "Een jaar terug zou praten over fusie nog vloeken in de kerk zijn geweest. Nu wordt het als reële mogelijkheid gezien." Omdat WFC wil dat ook de overige twee Wormerveerse clubs bij de fusie of samenwerking betrokken worden zijn ook die benaderd met de vraag of en onder welke voorwaarden ze daartoe bereid zijn: "We willen graag dat ook anderen gaan nadenken." Voorlopig lijkt het christelijke BlauwWit wel op het Noordsterpark te willen gaan voetballen, maar niet binnen een gezamenlijke vereniging. Ze menen dat deze ideeën realiseerbaar zijn omdat ze zelf op zaterdag en niet op zondag competitie spelen. Men is bij BauwWit te beducht voor het opgeven van de eigen identiteit. Saenden wil wel samenwerken, maar eigenlijk ook niet op korte termijn fuseren. De twee initiatiefnemers voor samengaan hebben BlauwWit en Saenden gevraagd in mei met hun ideeën te komen. Ook bij de achterban van WFC zelf bestaan grote weerstanden tegen een fusie met andere clubs en verplaatsing naar een ander terrein, ook al is dat vlakbij: emoties spelen vooral bij de oudere leden een grote rol. Ze erkennen dat er grote problemen zijn maar willen toch hier blijven. Een grote hobbel is dus ook hoe je in je eigen vereniging voldoende draagvlak kan krijgen. We proberen de leden te bewerken. Ze moeten een tijdje geweekt worden in de Biotex. Het kan je leden kosten, maar als je niets doet kost dat je weer andere leden."

De denktank van WFC wil echter meer dan alleen maar komen tot een fusie van voetbalclubs. Men heeft naast QSC ook een projectontwikkelaar en een woningbouwcorporatie bij de verkenningen betrokken. Men wil komen tot een moderne organisatie (een multifunctioneel sportcomplex) waarbij ook andere takken van sport of bewegingsvormen zijn betrokken, zoals tennis, korfbal, skeeleren, schaatsen, fitness en aerobics. Men benadert daartoe ook drie andere sportclubs. De zeven clubs worden omschreven als de W7: "We moeten zeven kikkers in een kruiwagen proberen te houden." Met die clubs samen zou men tot een grotere organisatie in Wormerveer willen komen die als maatschappelijk verantwoord ondernemer borg staat voor een vraaggestuurd sportaanbod waarbij ook voorzieningen op andere terreinen, zoals buurtwerk en huiswerkbegeleiding, zouden worden betrokken. Door die laatste activiteiten zou de organisatie meer verbonden zijn met de gehele samenleving. Dit vereist wel een grote ommezwai in het huidige beleid en een behoorlijke professionalisering.

De andere clubs hebben nog steeds te maken met de dreiging om, wanneer ze niet in de kruiwagen van de W7 springen, naar de buitenkant van de stad te worden verplaatst.

Samenvatting en conclusies

Op basis van het verslag van wat zich de afgelopen tijd rond voetbalterreinen in de vijf gemeenten heeft afgespeeld kunnen we globale antwoorden geven op de onderzoeksvragen.

Samenvatting

Wat heeft zich afgespeeld rond de verplaatsing, al dan niet gepaard gaande met druk om te fuseren, van sportclubs in vijf geselecteerde gemeenten?

We willen deze brede vraag beantwoorden door een korte samenvatting te geven van de verschillende situaties waar 'verplaatsing' speelde. Bij de beantwoording van de overige vragen gaan we daar concluderend meer in detail op in.

In Utrecht bestond een levensgrote dreiging van verplaatsing van sportclubs toen plannen bekend werden voor uitbreiding van het Jaarbeurscongrescentrum. Voorlopig is de dreiging minder geworden. Met medewerking van de gemeente wordt de haalbaarheid onderzocht van een plan om het gebied Welgelegen voor de sport (en ten behoeve van andere functies) te behouden. In dit alternatieve plan wordt wel van de twee op het terrein spelende voetbalclubs (VV Utrecht en Zwaluwen Vooruit) verwacht dat ze bereid zijn te fuseren. Deze clubs waren zelf al aan het onderzoeken of fusie mogelijk en wenselijk was.

In Zaanstad heeft de gemeente enige jaren geleden een plan om tot verregaande concentratie van sportterreinen te komen voorgelegd aan de 24 voetbalclubs. Toen deze zich hiertegen vierkant uitspraken heeft de gemeente het plan wegens onvoldoende draagvlak ingetrokken. De gemeente verwacht echter wel dat alles in het werk wordt gesteld om toch tot efficiënter gebruik van gemeentegrond te komen. Sommige clubs zijn ook hier zelf al aan het nagaan of fusie wenselijk en mogelijk is, zij het wat minder grootschalig en beter afgestemd op de geografische ligging van de kernen in Zaanstad.

In Vlaardingen zal - met name vanuit de Westwijk - verplaatsing en fusering van verschillende, maar niet alle, clubs binnenkort plaatsvinden. Sportclubs zouden volgens plannen van zo'n acht jaar geleden moeten samengaan en soms worden verplaatst opdat de grond efficiënter kan worden benut. VV Fortuna Vlaardingen (uit de Westwijk) en TSB (vanuit de buitenkant van de stad) zullen in het kader van de plannen gaan fuseren en aan de overkant van de snelweg waaraan de Westwijk van Vlaardingen grenst hun nieuwe locatie krijgen. In feite is de afstand van de nieuwe locatie tot de Westwijk waarbinnen Fortuna nu voetbalt niet zo groot. Maar de bereikbaarheid en sociale veiligheid in de nieuwe locatie zijn (nog) niet optimaal. TSB lag al aan de buitenkant van de stad, en voor veel leden van die club maakt verplaatsing niet veel uit. Aan de verplaatsing ging een langdurig, vaak conflictueus, overleg met de gemeente vooraf.

In Weesp heeft de gemeente een plan laten onderzoeken om sportclubs, waaronder VV Rapiditas, die nu binnen de bebouwde kom spelen naar de buitenkant van het stadje, aan de overkant van een ringweg, te verplaatsen. De clubs zien niets in de plannen van de gemeente. Zij zijn met enkele andere partijen bezig een alternatief plan te ontwikkelen, waarbij de drie voetbalclubs uit Weesp zullen fuseren en het terrein in de bebouwde kom behouden blijft, zij het dat er daar ook wat woningen zullen worden gebouwd.

In Beverwijk heeft de gemeente de SV Beverwijk met juridische stappen gedwongen om op een centraal sportterrein te gaan voetballen. De club heeft zeer tegen haar zin toe moeten geven aan de druk vanuit de gemeente. Onduidelijk is nog wat de gevolgen zullen zijn voor de club.

We kunnen constateren dat, hoewel in ieder van de vijf gemeenten de dreiging bestond van verplaatsing van sportterreinen en sportclubs, slechts in één geval, in Beverwijk, die dreiging op het moment van de verkenning realiteit is geworden. Verplaatsing en fusie zit er wat Fortuna Vlaardingen betreft op korte termijn aan te komen. In ieder van de gemeenten lijken veranderingen, zoals fusies tussen clubs, plaats te zullen vinden. In de nu volgende conclusies gaan we nader op de situaties in.

Conclusies

1. Wat zijn de (bijvoorbeeld politieke, economische, ruimtelijke of sociale) achtergronden van het verplaatsen van sportterreinen naar gebieden die verder van woonwijken zijn gelegen?

In Utrecht wilde men in eerste instantie de Jaarbeurs ter wille zijn die wilde uitbreiden om beter toegerust te zijn voor de internationale concurrentie. Bij de gemeente is men voorlopig op verplaatsing teruggekomen omdat men meer oog heeft gekregen voor het sociale belang van de aanwezigheid van sportclubs in een wijk met veel allochtonen.

In Zaanstad wilde de gemeente tot concentratie van sportterreinen komen omdat men efficiënter gebruik ervan wenste. Men hoopte ook dat de sportclubs met teruglopende ledentallen beter zouden floreren door samen te gaan. Dat grond voor andere doeleinden zou vrijkomen werd gezien als 'mooi meegenomen'.

In Vlaardingen wilde de gemeente komen tot betere benutting van grond in het kader van een bezuinigingsoperatie. Ook wilde de gemeente de kwaliteit van de Westwijk waar verschillende sportclubs spelen verbeteren, o.a. door de bouw van wat duurdere woningen. De gemeente wilde een deel van de gebieden die nu als sportveld dienst doen benutten voor woningbouw.

In Weesp vond men binnen de gemeente dat het stadje behoefte heeft aan meer, en vooral wat duurdere woningen, ook om de doorstroming binnen de gemeente te stimuleren en leegloop tegen te gaan. De gemeente vond de locatie waarop nu sportclubs spelen daarvoor geschikt en meende dat een locatie aan de rand van de stad zich zeker zo goed leende voor sportbeoefening. Voor sommige mensen zou deze nieuwe locatie zelfs dichterbij zijn. In de gemeente zegt men het sportbelang mee te laten spelen – naast andere belangen - De clubs menen dat financiële motieven bij de gemeente meespelen.

In Beverwijk was de verplaatsing van SV Beverwijk onderdeel van het gemeentelijke bezuinigingsbeleid. Bovendien wilde men de grond van het sportpark verkopen.

Geconcludeerd kan worden dat in alle gevallen financieel-economische/efficiency overwegingen en overwegingen van ruimtelijke ordening een rol speelden als motief om tot verplaatsing over te gaan. Duidelijk is dat het geval in Beverwijk. Uiteraard is het moeilijk om precies alle motieven van de gemeente boven water te krijgen. Binnen een gemeente als Weesp wordt naar voren gebracht dat de overheid een evenwichtige afweging van belangen wil maken, en de laatste jaren het belang van sport en van sociale cohesie wel degelijk meer gaan meewegen. Ook in de gemeente Utrecht is dat het geval, wat blijkt uit de inspanningen vanuit de afdelingen sportzaken in bijvoorbeeld de gemeente Utrecht. Maar ook waar het om de sport zelf gaat bestaat er bij

een gemeente als Vlaardingen de neiging om verenigingen aan te zetten tot fusies, gericht op grotere efficiëntie in het benutten van schaarse grond en accommodaties.

2. Hoe is het proces van onderhandelingen tussen gemeenten, clubs en andere partijen verlopen?

In Utrecht zijn er nog vrijwel geen gesprekken geweest tussen de gemeente en de clubs. Een bureau heeft verkenningen gedaan bij de clubs en personen en groepen in de wijk op grond waarvan een rapport is samengesteld.

In Zaanstad heeft de gemeente over de oorspronkelijke plannen om tot sterke concentratie van sportvelden te komen overleg gehad met de clubs. Deze maakten grote bezwaren, waarna de gemeente bereid was tot een andere aanpak. Daarbij werden initiatieven vanuit de sportclubs verwelkomd.

In Vlaardingen was er wel overleg tussen de gemeente en clubs, maar dit verliep soms zo stroef dat eenzijdige stappen vanuit de gemeente, en protestreacties van de clubs het gevolg waren. Door de langdurigheid van het proces lijken de emoties volgens de ambtenaar sportzaken wat bedaard en zou, volgens hem, zelfs een 'begin van enthousiasme' bij de clubs ontstaan.

In Weesp hebben nog geen onderhandelingen plaats gevonden. Wel zijn gesprekken gevoerd tussen gemeente en clubs over hun opvattingen. De plannen van de gemeente zijn besproken in een bijeenkomst waarbij behalve politieke en ambtelijke vertegenwoordigers van de gemeente ook gemeenteraadsleden en afgevaardigden van de clubs aanwezig waren. Vanuit de clubs is getracht gemeenteraadsleden voor de eigen opvattingen te winnen. Het lijkt erop dat deze mobilisatie succesvol was.

In Beverwijk was er nauwelijks overleg mogelijk tussen de club en de gemeente. De gemeente wilde de plannen om in het kader van een bezuinigingsoperatie tot een concentratie van sportclubs te komen niet ter discussie stellen. De rechter moest tussenbeide komen en vond een oplossing die voor de club moeilijk te verteren was.

Geconcludeerd kan worden dat gemeenten soms grote druk uitoefenen op voetbalclubs om accoord te gaan met door de overheid ontwikkelde plannen. Wanneer er participatie van clubs was betekende dit niet altijd werkelijke inbreng. In drie gemeenten (Beverwijk, Vlaardingen en Weesp) ontstond een conflictsituatie tussen de gemeente en clubs. Deze duurde in bepaalde gevallen een lange tijd, hetgeen tot een zekere berusting kan gaan leiden. Soms (bijvoorbeeld in Weesp) proberen de clubs partijen voor zich te winnen om hun positie tegenover de gemeente te versterken en de voor hen onwelgevallige plannen tegen te houden. Sommige clubs voelen zich min of meer gedwongen om een situatie te accepteren (met een toename van onveiligheid of de noodzaak om te fuseren) waar ze niet helemaal tevreden over zijn. Zaanstad koos voor een participatieve aanpak. De gemeente heeft, tenminste waar het om de kern Wormerveer gaat, juist initiatieven vanuit de clubs verwelkomd. In Utrecht heeft de gemeente zelf getracht de dreigingen voor de clubs af te wenden door op constructieve wijze naar oplossingen te zoeken.

3. *Wat zijn de (met name sociale) gevolgen voor de clubs en de wijken?*

Omdat verplaatsingen in vier van de vijf gevallen nog niet hebben plaatsgevonden is weinig te zeggen over de sociale gevolgen die deze zouden kunnen hebben. Verplaatsing blijkt vooral bij de oudere leden van een club weerstanden op te roepen omdat men soms tientallen jaren betrokken is geweest bij de club en daarmee vaak ook het terrein waarop wordt gespeeld. Het lijkt erop dat die weerstand (bijv. in Vlaardingen) na een aantal jaren afneemt en dat men moet wennen aan het idee van verhuizing. In de kern Wormerveer binnen de gemeente Zaanstad kost het het bestuur grote moeite de achterban mee te krijgen in de eigen plannen om tot fusie en verplaatsing over te gaan, ook al is dit in het belang van het voetbal. Bij sommige clubs in Wormerveer levert het besef van een eigen identiteit een behoorlijk obstakel om tot samengaan te komen.

In Vlaardingen en Weesp is men vooral beducht voor de teruggang in sociale veiligheid bij verplaatsing. Mogelijk zou die teruggang ook ledenverloop tot gevolg kunnen hebben. Gebleken is dat nog geen adequate oplossingen voor het probleem van de onveiligheid zijn gevonden, ook omdat deze nogal wat kosten met zich mee zouden brengen voor de gemeente.

In Utrecht zou een verplaatsing van de clubs uit de wijk mogelijk grote nadelige gevolgen hebben voor de participatie van mensen uit het multiculturele Kanaleneiland. Het kost VV Utrecht toch al de nodige moeite om allochtonen bij de club te betrekken. Onduidelijk is nog welke gevolgen de gedwongen verplaatsing van SV Beverwijk zal hebben.

In de verschillende gemeenten bleek de sociale betekenis van voetbal van groot belang voor een deel van de inwoners. De clubs zijn geworteld in de wijk en vaak is men al van generatie op generatie lid. Dreigende verplaatsing roept zowel commotie als emotie op, en dat betekent dat het belangrijk is om zorgvuldig om te gaan met de ruimte die aan deze "volksport" wordt geboden. Die zorgvuldigheid werd in de onderzochte gevallen soms meer en soms minder betracht.

Verplaatsing van een club hoeft in de onderzochte gevallen niet vanzelfsprekend nadelige effecten te hebben voor de sociale cohesie en het sociaal kapitaal. Verplaatsing of dreigende verplaatsing is een van de factoren waarmee clubs tegenwoordig worden geconfronteerd. Clubs hebben daarnaast bijvoorbeeld te maken met een veranderende, meer consumentistische, opstelling van leden en potentiële leden. Omdat het moeilijker wordt om mensen te vinden die als vrijwilliger wat meer verantwoordelijkheid willen dragen ontstaan ook problemen in de sfeer van het management en de financiën. Een club als WFC Wormerveer zoekt het daarom in professionalisering, schaalvergroting en aansluiting bij andere maatschappelijke functies. Ook de toenemende multiculturaliteit betekent, bijvoorbeeld voor VV Utrecht, een grote uitdaging. Clubs verschillen in de mate waarin ze trachten de noodzaak tot verplaatsing in te passen in hun strategisch handelen. Het meest verregaand gaat WFC Wormerveer strategisch om met de noodzaak om te fuseren en te verplaatsen. Deze club grijpt de uitdaging als een kans aan, maar het bestuur heeft wel de nodige hobbels te overwinnen om de achterban mee te krijgen.

Concluderend kunnen we stellen dat voor verschillende clubs op zijn minst bepaalde nadelige sociale gevolgen dreigen. Voor sommige clubleden (bijvoorbeeld in WFC Wormerveer), vooral diegenen die al tientallen jaren lid zijn, is iedere verandering een vervelende zaak. Dat is het geval bij een verplaatsing - vooral wanneer de club wat verder weg komt te spelen - , en zeker ook bij een fusie. In enkele gevallen (Vlaardingen, Weesp) dreigt na verplaatsing een teruggang in sociale veiligheid. Onduidelijk is in hoeverre er sprake is van gevolgen op wijkniveau.

Voor verschillende clubs betekenen de turbulente omgevingsveranderingen voorts dat ze meer dan tot voor kort het geval was genoodzaakt worden zich bezig te houden met strategische vragen. Het gaat hier echter niet alleen om acties van overheden, maar ook om andere maatschappelijke ontwikkelingen, zoals de individualisering en multiculturalisering. Hierbij worden ze geconfronteerd met vragen waar ze vroeger nooit bij stil stonden. Een belangrijke vraag is in dat verband de rol die de club speelt bij sociale cohesie in de wijk of gemeente. In toenemende mate zal van clubs worden gevraagd om hierover na te denken. Dit alles betekent wel dat steeds meer gevraagd wordt van clubs in verband met de steeds ingewikkelder visie - en strategiebepaling. Clubs moeten ook steeds meer in staat zijn te onderhandelen met partijen als de gemeente en coalities te sluiten met andere partijen om te overleven. Dit betekent een grote druk op een vrijwilligersorganisatie. WFC Wormerveer meent dan ook dat het beter is om wat meer een professionele organisatie met ondersteuning door vrijwilligers te worden. De club heeft daar toevallig mogelijk ook middelen voor. Het is natuurlijk de vraag of eenzelfde keuze ook elders wordt gemaakt en of daarvoor middelen aanwezig zijn.

4. Welke leerpunten voor andere gemeenten, clubs of het platform kunnen worden opgesteld op grond van bestudering van vijf gevallen?

Bij het besluit om een voetbalclub te verplaatsen spelen vele factoren een rol. Er zijn financiële, economische, ruimtelijke en sociale argumenten in het geding. Het is aan te bevelen om in een zeer vroeg stadium van de planvorming transparant te maken om welke belangen het gaat, dat schept voorwaarden voor een goede communicatie tussen clubs en gemeente. Indien men het belang van de voetbalvereniging voor sociale cohesie en de opbouw van sociaal kapitaal serieus neemt, moet bij verplaatsing expliciet worden aangegeven welke interne (binnen de club) en externe (relatie met de omgeving, de buurt) effecten worden verwacht. Er zou een checklist kunnen worden opgesteld die de kansen en bedreigingen van verplaatsing inzake sociale cohesie en sociaal kapitaal tijdig in beeld brengen. Dit maakt een meer evenwichtige afweging van argumenten mogelijk.

In veel gemeenten is verplaatsing van voetbalclubs aan de orde, of is dat geweest. Veel clubs worden nu en in de toekomst sowieso geconfronteerd met grote interne en externe veranderingen. Het is voor clubs niet altijd eenvoudig om daarmee om te gaan, maar vaak worden interessante wegen bewandeld. Er bestaat bij verschillende lokale actoren, mensen in besturen van clubs of gemeenteambtenaren, veel kennis over het omgaan met die veranderingen. Bij clubs en gemeenten bestaat juist behoefte aan informatie over veranderingen die elders hebben plaats gevonden, evenals over strategieën en praktijken die zijn ontwikkeld als reactie daarop. Bestaande kennis en informatie zou op korte termijn toegankelijk kunnen worden gemaakt. Hierbij kan prioriteit worden gegeven aan informatie uit die steden en buurten waar vraagstukken van sociale cohesie zeer nadrukkelijk aan de orde zijn.

Om meer inzicht te krijgen in de effecten van verplaatsing van clubs op sociale cohesie en sociaal kapitaal, is nader onderzoek en monitoring nuttig. Sommige effecten kunnen pas over middellange termijn worden vastgesteld.

De bereidheid om lokaal met de diverse partijen gemeenschappelijk een integrale afweging te maken over de betekenis van sportaccommodaties voor de sociale cohesie en de opbouw van sociaal kapitaal is sterk toegenomen. Op landelijk niveau kan het platform van VROM, VWS, BZK en KNVB door het ontwikkelen van bovengenoemde checklist en het stimuleren van kennisuitwisseling en onderzoek een belangrijke bijdrage leveren aan een goede lokale besluitvorming.

Bijlage 1

Aanzet voor een 'checklist effecten voor sociale cohesie bij verplaatsing accommodaties van voetbalclubs'

Doel

De checklist is bedoeld voor besturen van voetbalorganisaties en gemeentebesturen die een kosten-baten analyse van verplaatsing van voetbalclubs willen maken waarin de mogelijke effecten op sociale cohesie expliciet worden meegewogen in de besluitvorming, naast overwegingen van onder andere ruimtelijke ordening, financiën en economie. De checklist is een eenvoudig en gemakkelijk hanteerbaar instrument. Door middel van gesprekken met enkele goed geïnformeerde sleutelfiguren van de club en de gemeente kan de checklist worden ingevuld. Op basis van de resultaten van punt 5 en punt 6 van de checklist kan worden besloten ofwel a. de checklist levert voldoende informatie op, ofwel b. nadere gegevensverzameling of ander onderzoek is nodig.

Proces

1. Stel een procedure vast waarin helder wordt aangegeven wie, wanneer, waarover, hoe, en met welke bevoegdheden, betrokken is bij het besluitvormingsproces inzake de verplaatsing van de betrokken voetbalclub(s) en geef aan hoe de communicatie zal verlopen. Zorg er voor dat deze procedure bij de verschillende actoren bekend is.
2. Stel als gemeente en clubs gezamenlijk vast wie verantwoordelijk is voor de organisatie van het proces. Ga daarbij na of een onafhankelijke derde moet worden ingeschakeld.
3. Ga na of de betrokken clubs behoefte hebben aan extra ondersteuning om hun rol in het besluitvormingsproces goed te kunnen spelen.

Inhoud

4. Ontwikkel een sociale cohesiekaart waarin de volgende thema's in beeld worden gebracht:
 - Hoe is de sociale samenstelling van de club; waar komen de leden vandaan (geografische spreiding); hoeveel jeugd, senioren, vrijwilligers, (voldoende) kader, en verschillende culturen heeft men in huis; en is wat het ledenverloop. Hoe is de gehechtheid aan de club (clubbinding).
 - Welke activiteiten onderneemt de club intern naast het organiseren van de competitie en trainingen, bijvoorbeeld gezellige avonden, naschoolse opvang van jeugd, speciale activiteiten voor senioren etc, uitwisseling met andere clubs of steden.
 - Welke betekenis heeft de geografische ligging van de bestaande clubaccommodatie voor de leden met betrekking tot: gemakkelijke en veilige bereikbaarheid, parkeren, reisafstand voor leden (met name kinderen), en kwaliteit van de accommodatie (waardering van de velden, clubgebouw, kantine, kleedkamers).
 - Welke betekenis heeft de geografische ligging van de club voor de (directe) omgeving. Is het een voorziening die door omwonenden (inclusief bedrijven/middenstand) wordt gezien als een wijk- of buurtvoorziening. Is er overlast. Hoe maken omwonenden (in ruime zin) gebruik van de accommodatie, als bezoeker bij trainingen en wedstrijden, door de club of omwonenden georganiseerde activiteiten op de velden of in de kantine, kunnen de accommodaties gebruik worden voor andere activiteiten(niet sport) van de

omwonenden en ook bijvoorbeeld voor andere sporten, niet georganiseerde sport, en schoolsport.

- Als er weinig of geen betrokkenheid van de club bij de omgeving is en omgekeerd van de omgeving bij de sportaccommodatie/club, zou een nieuw beleid gericht op meer betrokkenheid van belang zijn voor de sociale cohesie in de wijk, de sociale cohesie binnen de club en de opbouw van sociaal kapitaal (nieuwe leden/ vrijwilligers, nieuwe participatie van jeugd, vrouwen/meisjes, andere culturen, nieuwe activiteiten, nieuw multifunctioneel gebruik van de accommodatie) Kortom: maak een toekomst gerichte kanskaart voor 'blijf zitten waar je zit, maar verroer je wel'
5. Vergelijk de kansen en knelpunten van de sociale cohesiekaart op de bestaande plek met een toekomstvisie op het functioneren van de club (intern, extern) op de beoogde nieuwe accommodatie op een andere plaats.
 6. Wanneer wordt besloten tot blijven en vernieuwing op de bestaande plek, maar ook wanneer tot verhuizing naar een andere accommodatie wordt overgegaan moet worden nagegaan welke steun of middelen de club nodig heeft om te overleven of te groeien. Bij verhuizing moet in het bijzonder aandacht worden besteed aan de tijd die verloopt tussen de beslissing om te verhuizen en de feitelijk verhuizing. Er moet voor worden gewaakt dat de club in die tijd zelf 'verloopt'.

Ten slotte: Vat de gegevens samen in een kort, gemakkelijk leesbaar document dat kan worden ingebracht bij de besluitvorming (zie boven).

N.B. Het spreekt vanzelf dat deze checklist in de praktijk op zijn waarde moet worden getoetst voor deze definitief wordt gemaakt.

Bijlage 2

Informanten

Beverwijk:

- De heer W. Schipper, voorzitter Sportraad Beverwijk.
- De heer A. de Boer, erevoorzitter SV Beverwijk.
- De Heer G. Grapendaal, voorzitter SV Beverwijk.
- Mevrouw M. Bakker, beleidsmedewerkster gemeente Beverwijk, nu gedetacheerd bij het Sportbureau i.o.
- De heer J.D. Glazenburg, directeur Sporthal Beverwijk, beoogd directeur Sportbureau.
- De heer D. Koppes, beleidsmedewerker gemeente Beverwijk.

Zaanstad:

- De heer K. Bakker, hoofd sector beleidsontwikkeling Dienst Welzijn.
Met dank aan de heer F. van der Horst.
- De heer H. Wester, voorzitter WFC Wormerveer.
- De heer R. van Braam, oud-voorzitter en lid van de denktank van WFC Wormerveer.

Utrecht:

- De heer A. Hordijk, hoofd Afdeling Sport en Recreatie, Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling.
- De heer T. Versteeg, voorzitter VV Utrecht.

Weesp:

- De heer W. Gijben, gemeente Weesp, afdeling Sport en Recreatie.
- De heer E. Rijbeek, gemeente Weesp, afdeling Ruimtelijke Ordening.
- De heer J.C. Dahmen, voorzitter WFC Rapiditas.
- De heer J. Kemper, betrokken bij de fusie van Rapiditas, ADE en The Victory.

Vlaardingen:

- De heer T. Goedknecht, gemeente Vlaardingen, sectiehoofd Sport.
- De heer H. Bouman, voorzitter VV Fortuna Vlaardingen.

Bijlage 3

Platform Sociale cohesie en sport

In het platform dat de quick-scan begeleidde hadden zitting:

Mevrouw M. Renoú (ministerie van VROM)

De heer Th. Straub (ministerie van VWS)

De heer A. Weggelaar (ministerie van BZK)

De heer M.F. van Berkum (KNVB)

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, 2002.
D0532286HD/TJ